

**TURUN
YLIOPISTO**

Matemaattis-luonnontieteellinen
tiedekunta

Saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimakiistat

Heikki-Pekka Honkasaari

Maantiede
LuK-tutkielma
Laajuus: 6 op

Ohjaaja:
Lauri Hooli

12.5.2025
Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pääaine: Maantiede
Tekijä: Heikki-Pekka Honkasaari
Otsikko: Saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimakiistat
Ohjaaja: Lauri Hooli
Sivumäärä: 49 sivua
Päivämäärä: 12.5.2025

Tässä maantieteen kandidaatintutkielmassa tarkastelen Suomessa sijaitsevan saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimakiistoja. Tutkimus nojaa vihreän siirtymän ja vihreän kolonialismin teoreettisiin viitekehyksiin. Tutkimuksen tavoitteena on tunnistaa tuulivoimakiistoihin liittyvät keskeisimmät toimijat sekä selvittää kiistojen taustalla vaikuttavat syyt.

Aineistona käytän virallisia lausuntoja, mediatekstejä ja sähköpostiviestejä kolmesta tuulivoimakiistatapauksesta viimeisen viiden vuoden ajalta. Analysoin aineistoa laadullisen sisällönanalyysin ja teemoittelun avulla.

Tulokset osoittavat, että tuulivoimakiistojen keskeisimmät toimijat ovat saamelaiskäräjät, Paliskuntain yhdistys, Metsähallitus, Lapin liitto ja Suomen luonnonsuojeluliitto. Tulosten perusteella tärkeimpiä teemoja tuulivoimakiistojen takana ovat lakipykälät, sopimukset, saamelaisten kulttuuri, poronhoito, selvitykset, maisema, luonnon monimuotoisuus ja luonnon koskemattomuus.

Tutkielma korostaa, että tuulivoiman suhteen on tärkeää löytää osallistavia menettelytapoja, noudattaa kansainvälisiä sopimuksia ja toteuttaa ihmisoikeusvalvontaelinten vaatimuksia. Saamelaisten oikeuksiin liittyvä lainsäädäntö sekä sopimukset ovat puutteellisia, ja niitä tulee uudistaa sekä ratifioida. Jotta vihreä siirtymä on oikeudenmukainen, saamelaisten osallisuudesta ja itsemääräämisoikeudesta tulee huolehtia.

Avainsanat: saamelaiset, tuulivoima, vihreä siirtymä, vihreä kolonialismi

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Aineistot ja menetelmät	7
2.1	Aineistot	7
2.2	Laadullinen sisällönanalyysi	9
3	Teoreettinen viitekehys	11
3.1	Tuulivoima osana vihreää siirtymää	11
3.2	Vihreä kolonialismi	13
4	Tutkimuksen tausta	15
4.1	Saamelaisuus ja saamelaisten kotiseutualue	15
4.1.1	Saamelaisuus	15
4.1.2	Saamelaisten kotiseutualue	16
4.2	Saamelaisten kotiseutualan tuulivoimaa linjaavat tekijät	17
4.2.1	Tuulivoimarakentaminen tällä hetkellä	17
4.2.2	Kansainväliset linjaukset	18
4.2.3	Kansalliset linjaukset	18
4.2.4	Akwé: Kon -toimintamalli	20
4.2.5	Lainsäädännön puutteellisuus	20
4.3	Tuulivoima saamelaisten kotiseutualueella	22
4.3.1	Nykyiset tuulivoimalat ja rakennettu sekä purettu tuulivoimala	22
4.3.2	Kartoitusta tuulivoimahankkeista	22
4.3.3	Esimerkkejä naapurimaiden saamelaisalueiden tuulivoimasta	23
4.4	Tuulivoiman todettuja haittoja liittyen saamelaisten kotiseutualan kontekstiin	25
4.4.1	Haittoja saamelaisille	25
4.4.2	Haittoja poronhoitoon	25
5	Tulokset	27
5.1	Tapaus 1: puhelinoperaattori Elisan tuulivoimalan kiistat	27
5.2	Tapaus 2: Davvi-tuulivoimahankkeen kiistat	28
5.2.1	Hankkeen toteuttamisen vastustaminen	28
5.2.2	Hankkeen toteuttaminen kehitysehdoilla ja selvityksillä sekä huolenaiheet	30
5.2.3	Suomen vastaus ympäristövaikutuksista Norjalle	31
5.3	Tapaus 3: Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksen 2023–2024 kiistat	31

5.3.1	Saamelaiskäräjät	31
5.3.2	Paliskuntain yhdistys	33
5.3.3	Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri	34
5.4	Teemoittelun tuloksia	34
5.4.1	Saamelaisten kotiseutualan tuulivoimakiistojen keskeisimmät toimijat	34
5.4.2	Sytä saamelaisten kotiseutualan tuulivoimakiistojen takana	35
6	Keskustelu	36
7	Johtopäätökset	39
8	Lähteet	41

1 Johdanto

Tässä tutkimuksessa tutkitaan Suomessa sijaitsevan saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimakiistoja. Saamelaisten kotiseutualue on pinta-alaltaan suurehko alue pohjoisessa Suomessa, joka sisältää aavaa aluetta ja harvaa asutusta (Näkkäljärvi ym. 2023; Oikeusministeriö 2025b). Voisi kuvitella näiden tekijöiden puolesta, että alueella olisi paljon tuulivoimaa, etenkin kun tuulivoimaa on rakennettu jatkuvasti lisää osana vihreän siirtymän ilmastoystävällisempää energiantuotantoa (Euroopan komissio 2023; Huttunen, R. ym. 2022). Tästä huolimatta koko alueella on ainoastaan kolme tuulivoimageneraattoria, ja nekin on rakennettu viime vuosituhannen puolella (Metsähallitus 2022b). Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että saamelaisten kotiseutualueelle ei haluttaisi tuulivoimatoimintaa, vaan Lapin liitto on kaavaillut alueelle satoja tuulivoimaloita, vaikka tällä hetkellä niitä ei saa sinne rakentaa (Metsähallitus 2022b; Lapin liitto 2025a).

Naapurimaissa, Ruotsissa ja Norjassa, tuulivoimaloita on rakennettu runsaasti saamelaisalueille ja uusia hankkeita on jatkuvasti suunnitteilla (Näkkäljärvi ym. 2024; Kivimaa ym. 2023). Norjassa ne ovat aiheuttaneet erittäin voimakkaita vastareaktioita, aina kansalaistottelemattomuudesta oikeudenkäynteihin asti (Näkkäljärvi ym. 2024). Suomen puolella vastaavaa ei ole ainakaan vielä tapahtunut, mutta siitä huolimatta mielenkiintoisia tuulivoimakiistatapauksia löytyy. Saamelaisten kotiseutualue tekee tuulivoimakiistoista vielä muuta Suomea ainutlaatuisempia, koska siellä asuu nimensä mukaisesti Suomen ainoa alkuperäiskansa saamelaiset (Saamelaiskäräjät 2025b). Lisäksi saamelaisten kotiseutualue sijaitsee erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella, jossa maankäyttö ei saa aiheuttaa huomattavaa haittaa poroille (Poronhoitolaki 848/1990: 2§). Tuulivoiman on todettu aiheuttavan poroille moninaisia haittoja joissain tilanteissa jopa kilometrien päähän (Akordi 2023; Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023; Suomen ympäristökeskus 2023a).

Tutkimukseni tarkoituksena on löytää tuulivoimakiistojen toimijat ja kiistojen syyt. Käytän aineistona kolmea löytämäni tuulivoimakiistatapausta saamelaisten kotiseutualueella viimeisen viiden vuoden ajalta. Näistä pienimmän mittasuhteen tuulivoimakiistatapauksessa käytän media-aineistoja aineiston rajallisuuden takia. Kahdessa muussa laajamittaisemmassa tuulivoimakiistatapauksessa käytän aineistona hankkeista vastuussa olevien valtionhallinnon toimijoiden julkaisuja. Käytän tutkimusmenetelmänä laadullista sisällönanalyysiä ja teemoittelua. Etsin aineistoista ilmaisuja, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiini ja

teemoittelen ne yläkategorioihin. Lopuksi tarkastelen näiden teemojen esiintyvyyden tiheyttä vastatakseni tutkimuskysymyksiini. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

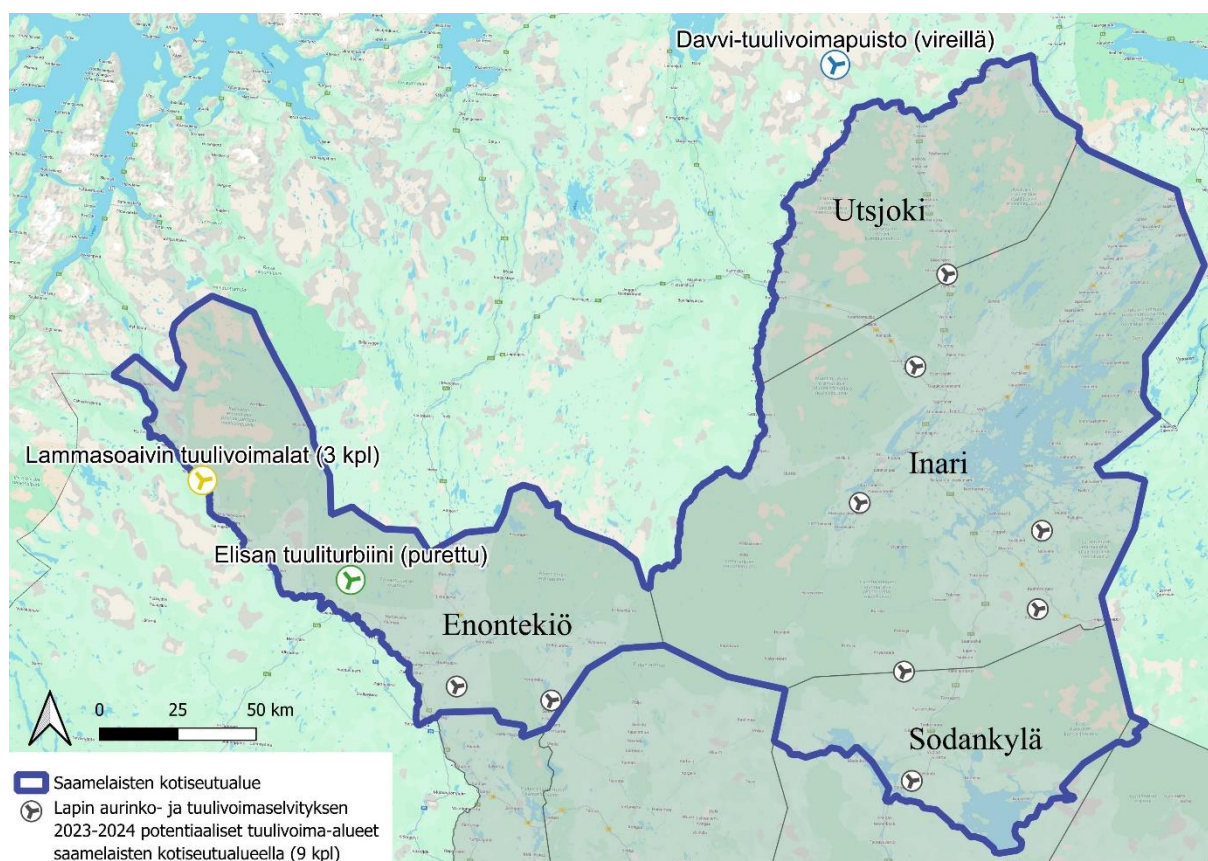
Ketkä ovat saamelaiden kotiseutualueen tuulivoimahankkeisiin liittyvien maankäytön kiistojen keskeisimmät toimijat?

Miksi tuulivoimahankkeet aiheuttavat maankäytön kiistoja saamelaiden kotiseutualueella?

2 Aineistot ja menetelmät

2.1 Aineistot

Tutkin saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimakiistojen keskeisimpiä toimijoita etsimällä kaikki tuulivoimakiistatapaukset edellisen viiden vuoden ajalta, ja tutkimalla niihin liittyviä aineistoja. Rajasin aineiston viiteen vuoteen, jotta kandidutkielmasta ei tule liian laajaa, mutta aiheesta saa silti kattavasti tietoa. Löytämäni kolme tuulivoimakiistatapausta. Tapaus 1: Puhelinoperaattori Elisa Oyj tukiasemamaston yhteyteen luvattomasti rakennettu varavirtatuuligeneraattori Enontekiön Lavivaaralla (kuva 1). Tapaus 2: Norjaan, lähelle Suomen rajaa, Grenselandet DA -tuulivoimayhtiön suunnittelema Davvi-tuulivoimapuisto, jonka vaikutukset ylettävät Suomen puolen saamelaisten kotiseutualueelle. Tapaus 3: Lapin liiton tekemä Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys, joka on kartoittanut potentiaalisia tuulivoima-alueita saamelaisten kotiseutualueelle.

Kuva 1 Saamelaisten kotiseutualueen käytössä olevat tuulivoimalat ja tutkimuksen tuulivoimakiistatapaukset (lähteet: Grenselandet DA 2022; Metsähallitus 2022b; Lapin liitto 2024c; Oikeusministeriö 2025b; Paliskuntain yhdistys 2025d; Saamelaiskäräjät 2023a; Tilastokeskus 2024, taustakartta: Google 2025).

Puhelinoperaattori Elisan Oyj tukiasemamaston yhteyteen luvottomasti rakennetun varavirtatuuligeneraattorin liittyvässä kiistassa aineistoa oli saatavilla rajallisesti. Etsin aiheeseen liittyvillä hakusanoilla hakupalvelu Googlestä tietoa. Löysin neljä eri lähdettä, joista päätin aineiston rajallisuuden vuoksi käyttää jokaista. Löysin kiistasta kaksi Ylen uutista, yhden saamelaiskäräjien uutisen ja yhden saamelaiskäräjien poistopyyntölausunnon. Tarkistin edellä mainittujen lähteiden kaikkien osapuolten omat tiedotuskanavat tiedotteiden tai muun vastaavan lisäaineiston varalta, mutta lisäaineistoa ei ollut. Lähetin sähköpostia kaikkien lähteissä mainittujen osapuolten edustajille siitä, että onko tuuligeneraattori vielä pystyssä, ja jos se on pystyssä, niin onko se käytössä. Sain kaksi vastausta, joita käytän täydentävänä aineistona.

Pohjois-Norjaan suunnittelun Davvi-tuulivoimapuiston kohdalla käytän Suomen ympäristöhallinnon verkkosivujen materiaalia hankkeesta (Ympäristöhallinto 2025). Tämä johtuu siitä, että Suomen ympäristöhallinnon alla toimiva ympäristövirasto *Suomen ympäristökeskus* on lainmukaisesti vastuussa rajat ylittävien vaikutusten vastauksesta Norjan ympäristövirastolle. Käytän pääaineistona Suomen ympäristökeskuksen lausuntopyyntöillä saamia lausuntoja hankesuunnitteluun liittyen, sekä ympäristökeskuksen omaa vastausta Norjalle (Suomen ympäristökeskus 2023a; Suomen ympäristökeskus 2023b). 12 lausuntoa tuli sidosryhmiltä ja viranomaisilta (Suomen ympäristökeskus 2023a). Lisäksi 19 yksityishenkilöä jätti lausuntonsa (Suomen ympäristökeskus 2023b). Suomen ympäristökeskuksen vastaus Norjalle perustui näihin lausuntoihin.

Lapin liitto teki Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksen 2023–2024 (Lapin liitto 2025a). Kyseisen selvityksen ohjausryhmässä oli 15 eri organisaatiota, joilla oli mahdollisuus jättää eriävä mielipide selvityksestä. Käytän pääaineistona eriäviä mielipiteitä, joita tuli kolmelta organisaatiolta. Lapin liitto järjesti myös lausuntokierroksen olennaisille sidosryhmille sekä kunnille (Lapin liitto 2024b). Lausuntoja tuli yhteensä 51 kappaletta (Lapin liitto 2024a). En käytä lausuntoja tutkimusmateriaalina, koska niitä on kohtuuttoman paljon. On lisäksi hyvin vaikea rajata ne käsittelemään vain saamelaisten kotiseutualuetta, sillä selvityksen alueena on Lappi, joka on saamelaisten kotiseutualuetta huomattavasti laajempi. Poikkeuksen lausuntojen käyttöön tutkimusmateriaalina muodostavat eriävät mielipiteet, jotka kertovat tukevansa

mielipiteen aiemmin antamaan lausuntoon. Tästä syystä näiden kohdalla on välttämätöntä käyttää myös lausuntoa tutkimusmateriaalina.

2.2 Laadullinen sisällönanalyysi

Olen lukenut *Saamelaisia koskevan tutkimuksen eettiset ohjeet Suomessa* (Heikkilä ym. 2024).

Analysoin tuulivoimakiistoja laadullisella sisällönanalyysillä, jossa keskityn aineistolähtöiseen, eli induktiiviseen tutkimukseen. Siinä empiirinen aineisto on keskeisessä roolissa ja tutkimusta lähdetään rakentamaan aineiston pohjalta, keskittyen aineiston tarjoamaan sisältöön (Vuori 2021). Tutkimustulokseni muodostuvat aineiston pohjalta ja sen jälkeen niitä verrataan tarkemmin teoreettiseen viitekehukseen. On kuitenkin syytä huomioda, että teoreettinen viitekehys vaikuttaa aina väistämättä myös aineiston käsittelyn taustalla.

Laadullisessa sisällönanalyysissä tehtävä laadullinen analyysi tarkoittaa aineiston jalostamista käsitteelliseen muotoon (Vuori 2021). Teen laadullisen analyysin realistisen tarkastelutavan kautta. Siinä keskitytään siihen, mitä aineisto sisältää ja mitä siinä kerrotaan tutkittavasta aiheesta. Toteutan realistista tarkastelutapaa teemoittelun avulla, joka on yksi laadullisen sisällönanalyysitutkimuksen menetelmä. Siinä aineistosta etsitään tutkimustehtävän kannalta oleellisia teemoja. Näin aineistoista on mahdollista saada esille asiakokonaisuuksia, jotka ovat tutkimuskysymyksen osalta oleellisia.

Saadakseni vastaukset tutkimuskysymyksiini saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimakiistojen toimijoista ja tuulivoimakiistojen syistä, perehdyin ensin tutkimusaineistoon. Aineiston huolellisen lukemisen jälkeen etsin aineistosta tuulivoimahankkeiden erimielisyyttä ja huolta esittävät ilmaukset, jotka alleviivasin ja siirsin Excel-tiedostoon. Näiden ilmausten tuottajien osapuolista sekä kiisteltyjen tuulivoimahankkeiden toteuttajaosapuolista muodostui vastaukset ensimmäiseen tutkimuskysymykseen liittyen tuulivoimakiistojen toimijoihin.

Seuraavaksi etsin kaikista ilmauksista yhteneväisyyksiä ja ryhmittelin ilmaukset eri aihealueiden teemoihin. Yhtenä esimerkkinä teemoittelusta on saamelaiskulttuuriteema. Siihen yhdistin kaikki saamelaiskulttuuriin liitettävät ilmaukset, kuten kieli, elinkeinot, pyhät paikat, vähemmistöryhmä ja alkuperäiskansa. Näistä teemoista ja niiden esiintymistiheydestä

muodostuu vastaus toiseen tutkimuskysymykseen tuulivoimakiistojen syistä. Vertasin lopuksi näitä tutkimuskysymysten vastauksiani teoreettiseen viitekehykseen ja tutkimuksen taustatekijöihin.

3 Teoreettinen viitekehys

3.1 Tuulivoima osana vihreää siirtymää

EU:ssa (Euroopan unionissa) edistetään vihreää siirtymää, joka on ilmastonmuutosta ja ympäristön pilaantumista ehkäisevä kasvustrateginen kokonaisuus (Euroopan komissio 2025a). Vihreän siirtymän vähähiilisiin energianlähteisiin siirtyminen on välttämätöntä ilmastonmuutoksen seurausten lieventämiseksi (Cevik & Ninomiya 2023: 915). Euroopassa vihreään siirtymään kuuluu EU:n vihreän kehityksen ohjelma (European Green Deal), jolla EU:sta halutaan tehdä kilpailukykyinen, moderni ja resurssitehokas talous, huomioimalla kestävä kehitys ja luonnonpääoma (Sikora 2020: 681–682). Kehitysohjelman taustalla vaikuttaa Pariisin ilmastopimus ja Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteet (Sikora 2020: 683). Vihreän kehityksen ohjelmaan kuuluu EU:n ilmastolaki, jonka myötä ilmastotavoitteet ovat oikeudellisesti sitovia.

Ilmastolain ensimmäisenä tavoitteena on, että jokainen Euroopan unionin valtio vähentää päästöjä 55 prosenttia vuoteen 2030 mennessä, verrattuna vuoden 1990 tasoon (Euroopan komissio 2025b). Ilmastolain päätavoitteena on hiilineutraali Eurooppa vuoteen 2050 mennessä ja samalla ensimmäinen hiilineutraali maanosa (Euroopan komissio 2025a; Euroopan komissio 2025b). Ohjelman toteutumisen kannalta oleellisia kokonaisuuksia ovat talouskasvu vihreän teknologia avulla, kestävä liikenne ja teollisuus, sekä saasteiden vähentäminen (Euroopan komissio 2025a). Tuulivoimakapasiteetin kasvattamista pidetään keskeisenä tekijänä EU:n hiilestä irtautumisesta ja siirtymisestä kohti puhdasta energiaa (Euroopan komissio 2023; Kårtveit 2021: 159). Tuulivoima ei ole kuitenkaan pelkästään ympäristöystävällistä, sillä tuulivoimaloiden materiaalit tarpeet lisäävät uusiutumattomien metallien louhintaa ja käytettyjen tuulivoimaloiden lavat ovat kierrätyskelvotonta jätettä (Nystén-Haarala ym. 2021: 2). Tuulivoimalat tuottavat myös melua ja ovat vaarallisia linnuille ja lepakoille.

Suomessa vihreän siirtymän tavoitteet ovat Euroopan unionia kunnianhimoisempia, sillä Suomessa pyritään hiilineutraaliuuteen vuoteen 2035 mennessä ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseen vuoteen 2030 mennessä (Valtiovarainministeriö 2025). Suomi pyrkii myös maailman johtavaksi maaksi energiajärjestelmien päästöttömyydessä, vety- ja kiertotaloudessa sekä muissa ilmasto- ja ympäristötoiminnoissa. Muihin Suomen tavoitteisiin kuuluu energiatehokkuuden

kehittäminen ja entistä nopeampi kehitys fossiilittoman liikenteen sekä lämmityksen osalta. Vihreän siirtymän tarkoituksena on myös luoda uusia työpaikkoja ja opiskelumahdollisuuksia, synnyttää taloudellista kasvua, parantaa suomalaisen osaamisen kysyntää maailmalla ja lisätä kysyntää Suomen vientiteollisuudelle.

Tuulivoiman lisäämisestä kerrotaan Suomen kansallisessa ilmasto- ja energiastrategiassa (Huttunen, R. ym. 2022). Siinä mainitaan erityisesti merituulivoiman, mutta myös maa-alueille rakennettavan tuulivoiman lisäämisen tarve. Strategiassa esitellään lisärahoitusta tuulivoimaselvityksiin ja avustuksen jakamista tuulivoiman byrokratian vauhdittamiseksi. Lisäksi tuulivoiman rakentamista maan kattavasti edistetään ja sen laaja hyödyntäminen varmistetaan. Strategiassa kerrotaan, että tuulivoiman vuosituotannon on tarkoitus moninkertaistua vuodesta 2022 vuoteen 2030 ja 2035 mennessä. Uusien suunniteltujen tuulivoimahankkeiden sijoituspaikka on tyypillisesti Pohjanlahden rannikko ja Lappi. Lapin tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035 ja uusiutuva energiantuotanto on osa tätä (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2025).

Ympäristöystävällisyyden lisäksi vihreän siirtymän edistämiseen vaikuttaa taloudelliset ja geopoliittiset tekijät (Cevik & Ninomiya 2023: 912, 913, 915, 926). Vihreä siirtymä on välttämätön Euroopan energiaturvallisuuden parantamiseksi (Cevik & Ninomiya 2023: 915). Ukrainan sodan aiheuttama energiakriisi Euroopassa nosti sähkön vähittäishintoja 35 eurosta/MWh vuonna 2020 yli 500 euroon/MWh maaliskuussa 2022 (Cevik & Ninomiya 2023: 926). Se aiheutti taloudellisia ja poliittisia seurauksia koko mantereella.

Energiakriisi on laittanut päättäjät kiireelliseksi suojaamaan kuluttajia energianhintojen korkeammalta nousulta (Cevik & Ninomiya 2023: 912–913). Serhan Cevikin ja Keitaro Ninomiyan tutkimuksen *Chasing the sun and catching the wind: Energy transition and electricity prices in Europe* mukaan vihreän siirtymän uusiutuvien energianlähteiden käyttö sähkön tuotannossa laskee tukkusähkön hintatasoa Euroopassa (Cevik & Ninomiya 2023: 922–923). Jos uusiutuvien energianlähteiden osuus Euroopan sähköntuotannosta nousee vuosien 2014–2021 keskimääräisestä 14 prosentista 30 prosenttiin, tukkusähkön hinta laskisi 8,8 prosenttia (Cevik & Ninomiya 2023: 927). Lisäksi jos tästä uusiutuvien energianlähteiden 30 prosentista aurinko- ja tuulivoiman osuus nousisi 50 prosenttiin, sähkön tukkuhinta laskisi lähes 20 prosenttia. Toisaalta uusiutuvan energian suurempi osuus voi lisätä sähköntuotannon vaihtelua ja siten nostaa tukkusähkön hintoja. Jotta uusiutuvan energian

hintaa alentava vaikutus voidaan maksimoida, päättäjien tulisi muun muassa edistää sähköverkkojen modernisointia ja tiiviimpää integraatiota koko Euroopassa.

Norjassa viranomaiset ovat pyrkineet perustelemaan tuulivoimaloiden rakentamista vihreän siirtymän tarpeellisuudella (Kårtveit 2021: 160). Norjassa tuulivoimayhtiöt ovat perustelleet tuulivoiman olevan keskeinen osa vihreää siirtymää, joka auttaa hillitsemään ilmastonmuutoksen tuhoisia vaikutuksia (Kårtveit 2021: 163). Vihreä siirtymä kattaa ympäristöllisen, taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden, mutta koska näitä ulottuvuuksia voidaan painottaa eri tavoilla, vihreää siirtymää voidaan käyttää tukemaan hyvin erilaisia agendoja (Kårtveit 2021: 157).

3.2 Vihreä kolonialismi

Saamelaisjohtajat ovat käyttäneet käsitettä ”vihreä kolonialismi” saamelaisalueille rakennettavien vihreän siirtymän hankkeiden, erityisesti tuulivoiman, yhteydessä (Kårtveit 2021: 158; Normann 2020: 78, 81). Vihreällä kolonialismilla tarkoitetaan saamelaisten elinalueiden ja luonnonresurssien hyödyntämistä ilmastonmuutoksen torjumiseksi, heidän tahtomattaan (Normann 2020: 78). Käsite on levinnyt käyttöön saamelaisyhteisöissä ja sitä käytetään aktiivisesti tuulivoiman kohdalla (Kårtveit 2021: 164; Nystén-Haarala ym. 2021: 2) Lisäksi myös ei-saamelaiset tuulivoiman vastustajat, kuten esimerkiksi ympäristöjärjestöt, käyttävät vihreän kolonialismin käsitettä (Kårtveit 2021: 164–165). Vihreän kolonialismin viitekehukseen kuuluu seuraavia kolonialistisia käsitteitä: ympäristöoikeudenmukaisuus, epätasapainoiset valtasuhteet, vuoropuhelun puute, alkuperäiskansojen elinkeinojen sekä elämäntapojen uhka ja saamelaisen kulttuuriperinnön sekä pyhien paikkojen häpäisy (Kårtveit 2021: 165, 170–171, 174).

Kårtveitin (2021: 159) mukaan vihreän kolonialismin käsite on kertomus, jossa yhdistyy saamelaisten maankäyttökamppailujen nykyisyys ja historia. Historialliset syyt vihreän kolonialismin nimeämiseen liittyvät aiempiin saamelaisalueiden hankkeisiin, jossa saamelaiset ovat joutuneet kamppailemaan oikeuksistaan ja elämäntavoistaan alkuperäiskansana (Kårtveit 2021: 159, 164–165). Norjassa on paljon esimerkkejä, joissa saamelaisalueiden maankäyttöhankkeita on vastustettu voimakkaasti, mutta hankkeet on vastustuksesta huolimatta toteutettu (Kårtveit 2021: 165, 172; Normann 2020: 80, 85).

Tällaisia hankkeita ovat olleet kaivokset, sähköverkot, tiet, mökit, sotilastukikohdat, vesivoima ja viimeisimpänä tuulivoimalat.

Erilaisten maankäyttöhankkeiden kohdalla saamelaisalueille on menty vasten saamelaisyhteisöjen tahtoa ja heidän kulttuurinsa sekä elinkeinonsa, kuten poronhoidon, kustannuksella (Kårtveit 2021: 164). Norjassa ja Ruotsissa kaikki poronhoitajat ovat saamelaisia (Nystén-Haarala ym. 2021: 3). Suomessa poronhoitoa saavat harjoittaa myös muut kuin saamelaiset, mutta poronhoito keskittyy Suomen alueen saamelaisten kotiseutualueen osalta niin, että arviolta 90 prosenttia poronhoitajista on saamelaisia (Nystén-Haarala ym. 2021: 3; Magga 2024: 10). Tuulivoimasta on todettu olevan haittaa poronhoidolle sekä suorana laidunvahinkona tuulivoiman infrastruktuurin takia että lähiluonnon muuttumisen kautta, esimerkiksi suoalueiden kuivumisen seurauksena (Nystén-Haarala ym. 2021: 10). Porot myös välttävät tuulivoimaloiden lähialueita. Lisäksi tuulivoimalat aiheuttavat poroille hyvinvointiin liittyviä ongelmia sekä katkaisevat perinteisiä poronhoitoreittejä.

Entinen Norjan saamelaiskäräjien puheenjohtaja Aili Keskitalo kuvaa tilannetta jatkumoksi, jossa saamelaiset joutuvat yhä uudelleen heidän kulttuuriaan hävittävien kolonialististen toimien osaksi, ja siksi termi vihreä kolonialismi kuvaa tilannetta sopivasti (Kårtveit 2021: 165). Susanne Normannin tutkimuksessa *Green colonialism in the Nordic context: Exploring Southern Saami representations of wind energy development* haasteltavien saamelaisten näkemys saamelaisalueiden tuulivoimahankkeista oli negatiivinen (Normann 2020: 89). Heidän keskeinen sanomansa oli, että tuulivoima on jatkuvaa riistämistä ja uhka saamelaisten paimentolaiselämälle. Jotkut haastateltavat käyttivät saamelaisalueiden tuulivoimaan liittyen termejä rasismi ja kulttuurinen kansanmurha.

Bård Kårtveitin tutkimuksessa *Green colonialism – The story of wind power in Sápmi* havaittiin, että saamelaiset ja saamelaisaluiden ympäristönsuojelijat eivät luota tuulivoimahankkeiden lupauksiin paremmista mahdollisuuksista (Kårtveit 2021: 174). Aiemmat saamelaisalueille rakennetut maankäyttöhankkeet ovat harvoin tarjonneet saamelaisille uusia mahdollisuuksia ja työpaikkoja. Vihreä kolonialismi on saamelaisten negatiivisista tuntemuksista huolimatta myös heitä mobilisoiva narratiivi, joka kannustaa vastustamaan saamelaisalueiden vihreän siirtymän hankkeita (Kårtveit 2021: 158, 171, 174; Normann 2020: 89).

4 Tutkimuksen tausta

4.1 Saamelaisuus ja saamelaisten kotiseutualue

4.1.1 Saamelaisuus

Tässä tutkielmassa keskitytään saamelaisten kotiseutualueeseen, joten on oleellista tuoda esille taustoja saamelaisuudesta. Saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jotka asuvat yhtenäisellä alueella pohjoisissa osissa nykyistä Suomea, Norjaa ja Ruotsia, sekä luoteisosassa Venäjää (Oikeusministeriö 2025b). Yhteensä saamelaisia asuu edellä mainittujen neljän valtion alueella noin 80000–95000. Suomen alueella saamelaisia asuu reilu 10000 (Metsähallitus 2022b). Saamelaisilla on oma identiteetti, kieli, kulttuuri ja elämäntapa (Oikeusministeriö 2025a). Erilaisia saamen kieliä on yhdeksän, joista pohjoissaamea, inarinsaamea ja koltansaamea puhutaan Suomessa (Saamelaiskäräjät 2025b). Perinteisillä elinkeinoilla on tärkeä merkitys saamelaiskulttuurille ja niihin lukeutuvat poronhoito, käsityö, kalastus, metsästys sekä keräily (Metsähallitus 2025a; Saamelaiskäräjät 2025c). Myös oikeusministeriö luettelee saamelaiskulttuuriin kuuluvan perinteisinä elinkeinoina poronhoidon, käsityön, kalastuksen ja metsästyksen (Oikeusministeriö 2025b).

Henkilö voidaan määritellä saamelaiseksi saamelaiskäräjälain nojalla (Laki saamelaiskäräjistä 974/1995: 3§). Saamelaiskäräjälain perusteella henkilö on saamelainen, jos hän pitää itseään saamelaisena ja vähintään yksi seuraavista taustaehdoista toteutuu: kielitausta, lappalaistausta tai äänioikeustausta. Kielitaustan perusteella henkilö voidaan määritellä saamelaiseksi, jos saamen kielen on oppinut ensimmäisenä kielenä joko hän, tai joku hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan. Lappalaistaustan perusteella henkilö voidaan määritellä saamelaiseksi, jos veronkanto-, maa- tai henkikirjan mukaan hän on metsä-, tunturi- tai kalastajalappalaisen jälkeläinen. Äänioikeustaustan perusteella henkilö voidaan määritellä saamelaiseksi, jos hänen vanhemmalleen on ollut mahdollisuus merkitä äänioikeus saamelaiskäräjien tai saamelaisvaltuuskunnan vaaleissa.

Saamelaiskäräjälain määritelmää saamelaisuudesta on pidetty ongelmallisena erityisesti metsä-, tunturi- tai kalastajalappalaisen jälkeläisyyden kohdalla, koska maa-, veronkanto- tai henkikirjojen merkinnät eivät välttämättä osoita jälkeläisen olevan saamelaisesta suvusta (HE 100/2023 vp). Myös edellä mainitun tulkinnan aikarajan puutteellisuutta ja soveltamiskäytännön epä johdonmukaisuutta on kritisoitu. Epäselvät tilanteet ovat aiheuttaneet ristiriitoja sekä epävarmuutta, jotka ovat ongelma alkuperäiskansaoikeuksien ja yksilön

oikeusturvan kannalta. Epäselvyys on myös kuormittanut saamelaisten virallista kantaa edustavaa saamelaiskäräjiä, kuin myös oikeuslaitosta. Saamelaiskäräjälakia on yritetty pitkään uudistaa. Uuden saamelaiskäräjälain pitkään jatkunut käsittely ja sen ympärillä oleva epävarmuus on vaikuttanut saamelaisten mielenterveyteen negatiivisella tavalla (Ranta 2023). Saamelaiskäräjät ovat kritisoineet, että nykyinen saamelaiskäräjälaki (974/1995) ei ole samassa linjassa sen kanssa, kenet saamelaiset itse tunnistavat saamelaisiksi (HE 100/2023 vp).

YK:n (Yhdistyneiden kansakuntien) ihmisoikeuskomitea, YK:n rotusyrjinnän vastainen komitea ja Euroopan neuvosto ovat todenneet, että Suomen pitää tarkastella uudelleen saamelaiskäräjälain (974/1995) saamelaisuuden määritelmää (HE 100/2023 vp; Ranta 2023). Uusimman hallituksen esityksen (100/2023 vp) tarkoituksena on puuttua saamelaisuuden määritelmän epäkohtiin, lisätä saamelaiskäräjien itsehallinnollista asemaa ja parantaa saamelaisten itsemääräämisoikeutta.

4.1.2 Saamelaisten kotiseutualue

Tämän tutkielman maantieteellinen alue on Suomessa sijaitseva saamelaisten kotiseutualue, joka sijaitsee Lapin pohjoisosissa (Oikeusministeriö 2025b). Kotiseutualue kattaa Utsjoen, Inarin ja Enontekiöiden kunnat, sekä Lapin paliskunnan, joka sijaitsee Sodankylän pohjoisosassa. Suomessa asuvasta reilusta 10000 saamelaisesta 38 prosenttia asui saamelaisten kotiseutualueella vuonna 2022 (Metsähallitus 2022b). Saamelaisten poismuutto saamelaisten kotiseutualueelta on ollut voimakasta läpi 2000-luvun (Näkkäljärvi ym. 2020). Saamelaisten kotiseutualueen pinta-alasta 90 prosenttia on valtion maita, jotka ovat Metsähallituksen hallinnassa (Metsähallitus 2025a). Näistä Metsähallituksen hallinnoimista alueista 72 prosenttia on suojelu- ja erämaa-alueita, 13 prosenttia luontaistalousalueita ja 15 prosenttia metsätalouteen merkattuja alueita, josta noin puolet on metsätalouskäytössä.

Saamelaisilla on kotiseutualueellaan kielen- ja kulttuurin itsehallinto, josta on vastuussa saamelaiskäräjät (Laki saamelaiskäräjistä 974/1995: 1§; Oikeusministeriö 2025a).

Saamelaiskäräjät huolehtii saamelaisten kielestä, kulttuurista, elinkeinosta ja elämäntavasta. Inarin itäosassa sijaitsevia kolttasaamelaisia edustaa lisäksi kolttien kyläkokous (Kolttalaki 23/1995). Saamelaiskäräjät koostuu 21 jäsenestä ja neljästä varajäsenestä, jotka äänestetään neljäksi vuodeksi kerrallaan (Laki saamelaiskäräjistä 974/1995: 10§; Oikeusministeriö 2025a). Jokaisesta neljästä kunnasta, joihin saamelaisten kotiseutualue ylettyy, pitää olla vähintään kolme jäsentä ja yksi varajäsen. Saamelaiskäräjät toimii Suomen oikeusministeriön

hallinnonalalla, mutta eivät edusta itsehallintonsa vuoksi valtion viranomaista ja eivät ole osa valtionhallintoa (Oikeusministeriö 2025a). Saamelaiskäräjät on itsenäinen julkisoikeudellinen oikeushenkilö, jolla on omat kirjanpidot, tilitarkastajat ja hallintoelimet. Saamelaiskäräjät voi tuoda Suomen viranomaisille aloitteita, esityksiä ja lausuntoja sekä päättää saamelaisten yhteiseen käyttöön jaetuista varoista (Laki saamelaiskäräjistä 974/1995: 8§; Oikeusministeriö 2025a; Saamelaiskäräjät 2025a.) Neuvottelut viranomaisten kanssa on yksi saamelaiskäräjien toimintamuodoista (Saamelaiskäräjät 2025b).

Nykyisen saamelaiskäräjälain (974/1995) laatimisen yhteydessä oli tarkoitus antaa saamelaiskäräjille mahdollisuuden kehittää kulttuuri- ja itsehallintoaan, mutta tämän toteutuminen ei ole tutkimusten mukaan tapahtunut (HE 100/2023 vp). Lisäksi kansainvälinen oikeus on saamelaiskäräjälain voimaantulon jälkeen painottanut huomattavasti enemmän alkuperäiskansojen itsemääräämisoikeutta, joka ei toteudu nykyisellään Suomessa. Saamelaisten itsemääräämisoikeuden puutteet nykyisessä saamelaiskäräjälaisissa on nostettu esille Euroopan neuvoston, YK:n ihmisoikeuskomitean ja YK:n rotusyrjinnän vastaisen komitean toimesta (Ranta 2023). Saamelaisten itsemääräämisoikeutta edistävää uudistunutta saamelaiskäräjälain ratifioimista tukevat keskeiset saamelaisten toimielimet ja ihmisoikeusjärjestöt. Saamelaiskäräjälaki (974/1995) on todettu puutteelliseksi saamelaiskäräjävaalien osalta (HE 100/2023 vp). Hallituksen ehdottamassa uudistetussa saamelaiskäräjälaisissa pyritään vahvistamaan saamelaiskäräjien vaaleihin liittyvää ryhmäidentifikaatiota, eli saamelaisten oikeutta itse määrittää kenellä on oikeus äänestää, asettua ehdolle ja näin olleen osallistua saamelaiskäräjien päätöksentekoon.

4.2 Saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimaa linjaavat tekijät

4.2.1 Tuulivoimarakentaminen tällä hetkellä

Saamelaisten kotiseutualueen maankäyttöä ohjaa Metsähallituksen Saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnitelma 2022–2027 (Metsähallitus 2022a). Tähän luonnonvarasuunnitelmaan Metsähallitus on linjannut, että se ei käynnistä tuulivoimahankkeita saamelaisten kotiseutualueelle kyseisellä suunnittelukaudella (Metsähallitus 2022b).

4.2.2 Kansainväliset linjaukset

Saamelaisten oikeus kulttuuriin mainitaan useissa kansainvälisissä sopimuksissa.

Vähemmistöryhmänä saamelaisten kielen ja kulttuurin harjoittaminen on turvattu YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (Asetus kansalaisoikeuksia... 8/1976: 27§). Suomen Euroopan unionin liittymissopimuksessa Suomi sitoutui säilyttämään ja kehittämään saamelaisten kulttuuria, kieltä, elinkeinoja ja elämäntapaa, sekä todeta niiden riippuvuudet luontaiselinkeinoista, kuten poronhoidosta (Asiakirja... 1994). Kansallisten vähemmistöjen suojelua koskeva puiteyleissopimus, jossa edistetään kansallisten vähemmistöjen mahdollisuutta kehittää ja ylläpitää kulttuuriaan, sekä säilyttää oleelliset perustekijät muun muassa kielessä, kulttuuriperinnössä ja perinnäistavoissa (Asetus kansallisten... 2/1998: 5§). YK:n alkuperäiskansojen oikeuksien julistuksessa on vapaa ja tietoon perustuva ennakkosuostumusperiaate (FPIC-periaate), jonka mukaan valtioiden pitää neuvotella alkuperäiskansojen edustuselinten kanssa saadakseen heidän suostumuksensa maankäyttöhankkeisiin, joilla on vaikutusta alkuperäiskansoihin (United Nations 2016; Ulkoministeriö 2016). Biologista monimuotoisuutta koskevassa yleissopimuksessa turvataan vanhojen kulttuurien käytäntöjen mukainen luonnon perinteinen käyttö (Biologista monimuotoisuutta... 78/1994: 10§). Myös alkuperäiskansojen perinteistä tietämystä pitää kunnioittaa, suojella ja ylläpitää, jos se on biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön mukaista (Biologista monimuotoisuutta... 78/1994: 8§).

4.2.3 Kansalliset linjaukset

Suomen omat lait ottavat kantaa saamelaisten kulttuurimuotojen harjoittamiseen. Suomen perustuslaki turvaa saamelaisten oikeuden kehittää ja ylläpitää kulttuuriaan sekä kieltään (Suomen perustuslaki 731/1999: 17§). Suomen ilmastolain perusteella ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän kuuluu turvata saamelaisten mahdollisuudet kehittää ja ylläpitää kulttuuriaan sekä kieltään (Ilmastolaki 423/2022: 2§) Ilmastolain kuuluu myös varmistaa kestävä kehitys ja oikeudenmukaisuus ilmastotoimissa. Suomen luonnonsuojelulain saamelaiskulttuurin suojan perusteella saamelaiskulttuurin harjoittamisedellytyksessä ei saa tapahtua vähäistä suurempaa heikentymistä (Luonnonsuojelulaki 9/2023: 6§). Viranomaisten tulee turvata saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytykset ja mahdollisuuksien mukaan myös sen kehittäminen.

Tuulivoima-aluesuunnittelusta saamelaisten kotiseutualueella pitää neuvotella saamelaiskäräjien kanssa saamelaiskäräjälain (974/1995) mukaisesti (Ympäristöministeriö 2016). Saamelaiskäräjälain mukaan viranomaisilla on neuvotteluvelvoite saamelaiskäräjien kanssa merkittävistä ja laajakantoisista toimenpiteistä saamelaisten kotiseutualueella, jotka voivat välittömällä tai erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten alkuperäiskansa-asemaan (Laki saamelaiskäräjistä 974/1995: 9§). Tähän lukeutuu esimerkiksi yhdyskuntasuunnittelu ja eri maa-alueiden käyttö, vuokraus tai luovutus saamelaisten kotiseutualueella.

Metsähallituslain (234/2016) mukaan luonnonvarat, jotka ovat Metsähallituksen hallinnassa sovitaan yhteen saamelaiskäräjälain (974/1995) saamelaisten kotiseutualueen saamelaisten kulttuurin harjoittamisoikeuteen (Laki metsähallituksesta 234/2016: §6). Kolttalain mukaan valtion tai kunnan viranomaisten pitää kuulla Kolttien kyläyhdistystä kolttasaamelaisten alueella perusteellisissa tai laajakantoisissa asioissa, jotka vaikuttavat heidän elinolosuhteisiinsa tai elinkeinoihin (Kolttalaki 253/1995: 1§, 44§, 56§). Saamelaismuseum Siida on vastuussa saamelaisten kotiseutualueen maisemasta, rakennusperinnöstä ja arkeologisesta kulttuuriperinnöstä (Museolaki 314/2019: 7§, 9§; Museovirasto 2025). Saamelaiskäräjälain mukaan saamelaiskäräjät voi lisäksi antaa viranomaisille lausuntoja, esityksiä ja aloitteita, jotka liittyvät heidän kulttuuriinsa, kieleensä tai alkuperäiskansa-asemaansa (Laki saamelaiskäräjistä 974/1995: 5§).

Suomen ilmastolain perusteella ympäristöministeriö on asettanut saamelaisen ilmastoneuvoston toimikaudelle 1.9.2023–30.8.2027 (Ilmastolaki 423/2022: 21§; Valtioneuvosto 2023; Ympäristöministeriö 2025). Tämä uusi riippumaton asiantuntijaelin koostuu kuudesta ilmastotutkimukseen liittyvästä tutkijasta ja kuudesta saamelaisen perinteisen tiedon haltijasta. Saamelaisen ilmastoneuvoston tarkoituksena on tuottaa saamelaisia näkökulmia ja saamelaista tietoa osaksi ilmastopoliittisia päätöksiä (Valtioneuvosto 2023). Saamelaisen ilmastoneuvosto tuottaa tietoa ilmastopoliittiseen valmisteluun saamelaiskulttuurin osalta sekä antaa lausuntoja ilmastopoliittisista suunnitelmista. Ilmastopoliittikan suunnitelmien osalta on ilmastolain perusteella vaadittava lausunto saamelaiselta ilmastoneuvostolta, saamelaiskäräjiltä ja kolttien kyläkokoukselta (Ilmastolaki 423/2022: 13§).

Saamelaisten kotiseutualue sijaitsee poronhoitolain mukaisesti alueella, joka on tarkoitettu erityisesti poronhoitoa varten (Poronhoitolaki 848/1990: 2§). Tällä alueella maankäytöstä ei saa aiheutua huomattavaa haittaa poronhoidolle. Lisäksi poronhoitoa saa harjoittaa huolimatta maan omistuksesta tai hallinnasta, laissa säädetyin rajoituksin (Poronhoitolaki 848/1990: 3§).

Metsähallituslain (234/2016) mukaan Metsähallituksen hallinnoimien luonnonvarojen käyttö pitää sovittaa yhteen myös poronhoitolaissa (848/1990) tarkoitetun poronhoitoalueen säädettyjen velvollisuuksien kanssa (Laki metsähallituksesta 234/2016: §6).

Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavien toimenpiteiden osalta valtion viranomaisilla on neuvotteluvelvollisuus paliskunnan edustajien kanssa (Poronhoitolaki 848/1990: 53§). Paliskunta koostuu poronhoitajista, jotka asuvat paliskunnan alueella, useista paliskunnista muodostuu koko poronhoitoalue ja Paliskuntain yhdistys (Poronhoitolaki 848/1990: 6§). Poronhoitolain taustalla vaikuttaa poronhoitoasetus, joka määrää paliskuntien ja poroisäntien oikeuksista sekä velvollisuuksista (Poronhoitoasetus 883/1990). Poronhoitolaki ja poronhoitoasetus eivät liity saamelaisuuteen, vaan ovat maatalouden elinkeinolakeja (Näkkäljärvi ym. 2024).

4.2.4 Akwé: Kon -toimintamalli

Kaikissa merkittävässä maankäyttöhankkeissa Metsähallitus hyödyntää yhdessä saamelaiskäräjien kanssa kehittämäänsä toimintamallia, joka perustuu Akwé: Kon -ohjeille (Metsähallitus 2025a). Nämä ohjeet ovat YK:n vuoden 1992 biodiversiteettisopimuksen vapaaehtoinen menettelytapa, joiden tarkoituksena on muun muassa huomioida alkuperäisasukkaiden luontosuhteiden säilyminen, tunnistaa haitalliset vaikutukset ja minimoida haitat. Erilaisten hankkeiden kohdalla muodostetaan työryhmä, johon saamelaiskäräjät nimeää jäsenet ja puheenjohtajat. Kolttien kyläkokous nimeää osan työryhmän jäsenistä, jos kyseessä on hanke kolttasaamelaisten alueella. Työryhmä kertoo hankkeiden eri vaiheessa perustellut arviot vaikutuksista esimerkiksi saamelaiskulttuuriin harjoittamiseen ja mahdolliset parannusehdotukset (Metsähallitus 2020; Metsähallitus 2025a). Jos Metsähallitus ei voi ottaa huomioon jotain ehdotusta, pitää Metsähallituksen perustella ratkaisu.

4.2.5 Lainsäädännön puutteellisuus

Aiemmin käsitellyn saamelaiskäräjälain (974/1995) itsemääräämisoikeuden sekä kulttuuri- ja itsehallinnon kehittämisen puutteellisuuden lisäksi on monia muita puutteellisia tai keskeneräisiä lakeja sekä sopimuksia (Heinämäki ym. 2017; Peltonen 2020; Heinämäki 2021; Ranta 2023; Amnesty 2025; Metsähallitus 2025a; Opetusministeriö 2025c; Saamelaiskäräjät 2025d).

Suomessa ei ole ratifioitu alkuperäiskansojen yhdenvertaista kohtelua turvaavaa yleissopimusta ILO 169, vaan asian käsittely on kesken (Metsähallitus 2025a). ILO 169 -sopimus antaisi saamelaisille vahvat maankäyttöoikeudet kotiseutualueelleen, mikä on merkittävä syy siihen, että Suomi ei ole ratifioinut sopimusta (Heinämäki 2021: 62–63). Kansallisesti ja kansainvälisesti on nostettu esille, että saamelaisten itsemääräämisoikeus kotiseutualueensa maankäyttöön on puutteellinen (Heinämäki 2021: 156).

Suomen, Norjan ja Ruotsin viranomaiset eivät ole päässeet yhteisymmärrykseen kyseisten maiden saamelaiskäräjien kanssa Pohjoismaisen saamelaissopimuksen yksityiskohdista (Opetusministeriö 2025c). Pohjoismainen saamelaissopimus parantaisi saamelaisten oikeuksia, tunnustaisi saamelaisten itsemääräämisoikeuden alkuperäiskansana ja poistaisi valtionrajojen häiritsevyyttä saamelaisasioissa (Heinämäki ym. 2017: 42; Metsähallitus 2025a; Opetusministeriö 2025c). Saamelaissopimus on saamelaiskäräjien muutostoivomusten takia edelleen työn alla (Metsähallitus 2025a).

Oikeusministeriön, Amnestyn ja Saamelaisneuvoston mukaan saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana heikentävän hankkeen toteuttajan pitää saada saamelaisilta vapaa ja tietoon perustuva ennakkosuostumus, eli FPIC (engl. *free, prior, and informed consent*) (Amnesty 2025; Oikeusministeriö 2025b; Peltonen ym. 2020). Ennakkosuostumuksen velvoitetta ei löydy Suomen lainsäädännöstä, vaikka Suomi on hyväksynyt YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan julistuksen, josta periaate löytyy (Amnesty 2025; Peltonen ym. 2020). Näin ollen Suomen lainsäädäntö ei turvaa saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana kansainvälisten ihmisoikeusnormien vaatimalla tavalla (Amnesty 2025). Tämä on mahdollista sen takia, että vaikka alkuperäiskansojen oikeuksien julistus velvoittaa valtioita moraalisesti, se ei sitouta niitä oikeudellisesti (Suomen YK-liitto 2012: 12).

Vaikka ILO 169 -sopimus ja/tai Pohjoismainen saamelaissopimus ratifioitaisiin, metsähallituslakia (234/2016) tulisi täydentää niin, että saamelaisilla on todellinen mahdollisuus päätöksentekoon heitä koskevissa asioissa (Heinämäki ym. 2017: 48–49). Tähän velvoittaa Suomen perustuslaki (731/1999: 17§, 121§) ja kansainvälisten ihmisoikeusvalvontaelinten kannanotot. Saamelaiskäräjät esittävät, että Suomen lainsäädäntöä kehitetään, jotta se täyttää kansainväliset velvoitteet sekä ihmisoikeuksia valvovien toimijoiden suositukset (Saamelaiskäräjät 2025d). Saamelaisten tulee voida osallistua päätöksentekoon erityisesti maankäyttöhankeissa, jotka vaikuttavat heidän kulttuurinsa kehittämiseen, säilyttämiseen ja alkuperäiskansa-asemaan (Heinämäki ym. 2017: 48–49).

Tällä hetkellä metsähallituslaki (234/2016) ei huomio perustuslaissa (731/1999) mainittuja saamelaisten oikeuksia tavallisen lain tasolla. Metsähallituslakiin tulisi lisätä saamelaiskulttuurin heikentämiskielto, kulttuurivaikutusten arviointi ja muutoksenhakumahdollisuus (Heinämäki ym. 2017: 49).

4.3 Tuulivoima saamelaisten kotiseutualueella

4.3.1 Nykyiset tuulivoimalat ja rakennettu sekä purettu tuulivoimala

Saamelaisten kotiseutualueella on kolme tuulivoimalaa, jotka on rakennettu 1990-luvulla (Metsähallitus 2022b). Tuulivoimalat sijaitsevat Enontekiön Lammasoivin tunturilla.

Puhelinoperaattori Elisa rakennutti syksyllä 2023 kahdeksan metriä korkean tuulivoimalan Enontekiön Lavivaaraan (Saamelaiskäräjät 2023b; Seipiharju 2023a; Seipiharju 2023b). Tuulivoimala rakennettiin varavirtalähteeksi tukiasemamastolle, joka rakennettiin samaan aikaan tuulivoimalan kanssa. Elisa oli hakenut tuulivoimalalle rakennuslupaa, mutta se rakennettiin, vaikka rakennuslupa oli ainakin toistaiseksi saamatta. Tuulivoimalaa ei ollut otettu käyttöön lokakuun loppuun mennessä 2023 (Seipiharju 2023a). Enontekiön kunta lähetti Elisalle selvityspyynnön rakennuslupatilanteeseen liittyen ja ilmoitti päättävänsä sen jälkeen jatkotoimenpiteistä. Enontekiön rakennustarkastaja Arto Kantola kertoo sähköpostiviestissä 31.3.2025, että hänen tietämyksensä mukaan tuulivoimala ei ole enää pystyssä (Kantola 2025).

4.3.2 Kartoitusta tuulivoimahankkeista

Elisa Oyj on kertonut, että saamelaisten kotiseutualueelle saattaa olla tulossa toisen tukiasemamaston yhteyteen pieni tuulivoimala (Seipiharju 2023a).

Saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnitelmasta selviää tuulivoiman lisääntyvä tarve ilmastotavoitteiden täyttymiseksi (Metsähallitus 2022b). Luonnonvarasuunnitelmassa mainitaan, että Metsähallituksen toimintaympäristössä näkyy kiinnostus tuulivoimasta saamelaisten kotiseutualueelle, vaikka uusia hankkeita ei tällä hetkellä tehdä.

Luonnonvarasuunnitelmasta selviää myös, että yksi Metsähallituksen merkittävistä tehtävistä on tuulivoiman kehittäminen, ja Metsähallitukselle on asetettu kovat tavoitteet sen kehittämiseksi, mutta kehittämisen tärkein painotus on merialueilla.

Lapin liitto teki Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksen 2023–2024 osana Lapin maakunnan ja Lapin kuntien vihreää siirtymää (Lapin liitto 2025a). Lapin liitto on vastuussa Lapin maakunnan kehittämisestä, suunnittelusta ja edunvalvonnasta (Lapin liitto 2025b) Ympäristöministeriö rahoitti hankkeesta 70 prosenttia ja Lapin liitto 30 prosenttia (Lapin liitto 2025b). Tuulivoimaselvityksen osalta kartoitettiin potentiaalisia tuulivoima-alueita Lapissa, saamelaisten kotiseutualue mukaan lukien. Aiemmassa Lapin liiton vuoden 2022 tuulivoimaselvityksessä saamelaisten kotiseutualue oli jätetty kokonaan pois (Lapin liitto 2022). Vuosien 2023–2024 selvityksessä potentiaalisia tuulivoima-alueita saamelaisten kotiseutualueelta löytyi 9 kappaletta (Lapin liitto 2025a). Vähintään yksi potentiaalinen tuulivoima-alue sijaitsee jokaisessa neljässä saamelaisten kotiseutualueen kunnassa, eli Enontekiössä, Utsjoki, Inarissa ja Sodankylän Lapin paliskunnan alueella. Yhteensä saamelaisten kotiseutualueen potentiaalisten tuulivoimaloita laskennallinen maksimimäärä on 545 kappaletta, joista toteutettavissa on arviolta noin 364 kappaletta. Selvityksen tarkoituksena on taustoittaa maakuntakaavaa varten tuulivoimatuotannon potentiaaliset alueet. Lisäksi tavoitteena on tehdä riittäviä selvityksiä ja arviointeja sekä maakuntakaavoituksen lähtötiedoksi että kuntakaavoituksen tueksi.

4.3.3 Esimerkkejä naapurimaiden saamelaisalueiden tuulivoimasta

Norjan ja Ruotsin saamelaisalueilla tuulivoimatuotanto on kasvanut voimakkaasti (Kivimaa ym. 2023). Tuulivoimapuistoja suunnitellaan ja rakennetaan lisää Norjan saamelaisalueella tuulivoimateollisuuden ja saamelaisten riidoista huolimatta (Näkkäljärvi ym. 2024). Norjassa on ollut kiistaa sekä Fosen vind -tuulivoimapuiston että Davvi-tuulivoimapuiston osalta ja vastaavat kiista voivat yleistyä (Näkkäljärvi ym. 2023). Käsittelen tässä luvussa Fosen vind -tuulivoimapuistokiistaa, koska Saamelaisneuvoston entinen presidentti Aslak Holmberg kertoi kiistan olevan tärkeä saamelaisten tuulivoimakiistoihin liittyen (Holmberg 2025). Holmberg piti esitelmän 20.3.2025 Turun yliopistolla. Käsittelen tässä luvussa myös Davvi-tuulivoimapuistoa, sillä sen vaikutukset ylettävät Suomen puolen saamelaisten kotiseutualueelle (Näkkäljärvi ym. 2024).

Norjan Trondheimiin rakennettiin Fosen vind -tuulivoimapuisto, jonka noin 150 tuulivoimalasta Norjan porosaamelaiset ovat valittaneet (Näkkäljärvi ym. 2024). Korkein oikeus ratkaisi saamelaisten kulttuuriset oikeudet rikotuksi, koskien erityisesti poronhoito-oikeuksia (Supreme court of Norway 2021). Korkein oikeus vetosi YK:n kansalaisoikeuksia sekä poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen pykälän 27

rikkoutumiseen. Sopimuksen pykälän 27 perusteella vähemmistöiltä ei voi kieltää oikeutta oman kulttuurin harjoittamiseen (Asetus kansalaisoikeuksia... 8/1976: 27§). Korkeimmat oikeuden päätöksen mukaan alueen porojen talvilaitumet ovat käytännössä kadonneet ja alueen porotalouden olemassaolo on uhattuna (Supreme court of Norway 2021). Korkein oikeus myös totesi, että vaikka vihreä siirtymä ja siihen liittyvä uusiutuva energia on tärkeää, poronhoitoa vähemmän häiritseviä kehitysvaihtoehtoja olisi ollut mahdollista tehdä. Tämän vuoksi tuulivoimapuiston rakentaminen yhteiskunnan yleisellä edun kautta ei ollut perusteltua. Korkein oikeus määräsi tuulivoimayhtiön noin puolen miljoonan euron vahingonkorvauksiin, mutta päätöstä ei ollut toimeenpantu vuoden 2023 alussa ja sen seurauksena saamelaiset aloittivat laajoja mielenosoituksia Norjassa (Näkkäljärvi ym. 2024). Norjan öljy- ja energiaviraston neljäksi päiväksi sulkeneet mielenosoittajat haastettiin oikeuteen (Paltto 2024; Seipiharju 2024). Road vind ja Norjan valtio eivät suostuneet purkamaan yhtäkään tuulivoimalaa, kun taas poronhoitajat ovat vaatineet ainakin osan purettavaksi (Näkkäljärvi ym. 2024).

Vuonna 2024 yhteisymmärrykseen on kuitenkin päästy Nord-Fosen siidan (poronhoitajien) ja Roan Vindin välisellä sopimuksella (Government of Norway 2024). Sovitteluprosessia johti Norjan valtio (Näkkäljärvi ym. 2024). Sopimuksen mukaan tuulivoimapuistoa ei saa laajentaa ilman Nord-Fosenin siidan poronhoitajien lupaa, poronhoitajille on osoitettu uusia talvilaitumia ja poronhoitajat saavat taloudellisia korvauksia (Government of Norway 2024). Sidosryhmät ovat yhdessä hyväksyneet, että YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen pykälän 27 määrää ehdot toteutuvat näillä toimilla. Yhteisymmärryksestä huolimatta moni saamelainen koki prosessin vaikeaksi ja että se ei pyyhi pois tapahtuneita ihmisoikeusrikkomuksia (Paltto, A-S. 2024). Nord-Fosenin siidan poronhoitajat ja Norjan saamelaiskäräjät ovat lähettäneet pyynnön riippumattomasta tutkimuksesta prosessiin liittyen, jotta vastaavanlaisilta tilanteilta vältyttäisiin jatkossa. Tuulivoimahankkeeseen liittyvästä öljy- ja energiaviraston mielenosoituksesta oikeuteen joutuneiden saamelaisten syytteet hylättiin Oslon käräjäoikeudessa (Seipiharju 2024).

Davvi-tuulivoimapuistoa on suunniteltu tuulivoimayhtiö Grenselandet DA:n toimesta Norjan Tenon ja Lebesbyn kuntiin (Näkkäljärvi ym. 2023). Tuulivoimapuiston suunniteltu alue sijaitsee lähellä saamelaisten kotiseutualuetta Utsjoen kunnan alueella. Hankkeella on rajat ylittävien ympäristövaikutusten takia velvollisuus noudattaa yleissopimusta valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (Asetus valtioiden... 67/1997; Näkkäljärvi ym. 2023). Sopimuksen perusteella naapurivaltioilla, eli tässä tapauksessa Suomella, on

mahdollisuus osallistua hankkeen eri vaiheissa tapahtuviin ympäristövaikutusten arviointeihin (Näkkäljärvi ym. 2023). Lisäksi hankkeen tulee selvittää potentiaaliset vaikutukset Suomen alueen saamelaiskulttuurille ja kuunnella Suomen alueen saamelaisia hankkeeseen liittyen. Hanke alkoi vuonna 2017, mutta lupaa rakentamiseen ei ole toistaiseksi myönnetty. Hankkeen tila on vireillä (Ympäristöhallinto 2025). Saamelaiset sekä Suomen että Norjan puolella ovat vastustaneet hanketta poronhoitohaittojen ja maisemahaittojen vuoksi (Näkkäljärvi ym. 2023).

4.4 Tuulivoiman todettuja haittoja liittyen saamelaisten kotiseutualueen kontekstiin

4.4.1 Haittoja saamelaisille

Mahdollinen tuulivoimarakentaminen lisääisi kilpailevaa maankäyttöä ja kutistaisi saamelaisten perinteisiä maa-alueita, vaikeuttaen perinteisten elinkeinojen harjoittamista (Näkkäljärvi ym. 2023). Perinteisten elinkeinojen vaikeutuminen vaikuttaisi negatiivisesti saamelaisten mielenterveyteen ja lisääisi elintasosairausriskejä. Perinteisten elinkeinojen heikentynyt tilanne saattaisi lisätä myös saamelaisten poismuuttamista kotiseutualueeltaan, mikä lisää epäsuotuisia vaikutuksia saamelaisten asemaan. Saamen kieli ja kulttuuri ovat jo uhanalaisia, ja yhteiskunnalliset muutosprosessit lisäävät tätä uhanalaisuutta entisestään. Tuulivoimarakentamisen aiheuttamat maankäytön muutokset vaikuttavat kokonaisvaltaisesti negatiivisella tavalla saamelaiskulttuurin elinolosuhteisiin.

4.4.2 Haittoja poronhoitoon

Tuulivoimarakentamisen haitat poronhoidolle ovat merkittäviä ja moninaisia (Akordi 2023). Vaikka saamelaisten kotiseutualueen noin 315 poronhoitajasta arviolta 90 prosenttia on saamelaisia, poronhoidon haitat vaikuttavat kotiseutualueella myös muihin kuin saamelaisiin poronhoitajiin (Magga 2024: 10). Tuulivoiman haitat poronhoidolle tapahtuvat tuulivoimaloiden toiminnan ja niiden sisältämän infrastruktuurin takia (Akordi 2023; Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023; Suomen ympäristökeskus 2023a).

Tuulivoimaloiden toiminnasta aiheutuva melu ja lapojen liike ajavat poroja pois. Vasomaaikana porot ovat välttäneet tuulipuistoja jopa 3,5 kilometrin päähän (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023). Myös lisääntynyt ja muuttunut tieliikenne vaikeuttaa porojen

luontaista liikkumista (Akordi 2023; Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023). Tuulivoimaloihin liittyvä infrastruktuuri heikentää vasoma- ja laidunmaita poistamalla, kaventamalla ja pirstomalla niitä. Tällaiseen infrastruktuuriin kuuluu esimerkiksi tuulivoimalat, voimaloiden pohjat, tiet ja sähköverkot sekä -asemat. Tuulivoimalat aiheuttavat siis poronhoidossa vasoma- ja laidunalueiden suoria menetyksiä sekä epäsuoria menetyksiä häiriintymisten takia. Tutkimuksissa on myös havaittu viitteitä tuulivoimaloiden aiheuttamasta stressistä poroja kohtaan (Elinkeino-, liikenne ja ympäristöministeriö 2023).

Tuulivoimaloiden kokonaishaitat ovat poronhoitajille taloudellisesti monella tavalla kielteisiä (Akordi 2023; Elinkeino-, liikenne- ja ympäristöministeriö 2023). Näihin lukeutuu alhaisempi lihantuotto, kalliimmat kulut poronhoitoon, töiden hankaloituminen, lisätyöt ja suuremmat menetykset petovahingoille, porokolareihin sekä porotuhojen korvauskuluihin (Akordi 2023; Elinkeino-, liikenne- ja ympäristöministeriö 2023; Suomen ympäristökeskus 2023a). Kaikista merkittävin haitta on kuitenkin laidunmaiden menettäminen, sillä rahallinen korvaus ei aina auta (Akordi 2023). Tuulivoimaloiden haittojen seuraus poronhoitajille on yleinen kannattavuuden lasku (Akordi 2023; Elinkeino-, liikenne- ja ympäristöministeriö 2023). Vaikka poronhoito on saamelaisten kotiseutualueella kannattavampaa kuin muualla Suomen poronhoitoalueista, poronhoito saamelaisten kotiseutualueella on heikosti kannattava elinkeino (Näkkäljärvi ym. 2024). Saamelaisten kotiseutualueen poronomistajien määrä on vähentynyt ja heidän keski-ikänsä on korkea.

5 Tulokset

5.1 Tapaus 1: puhelinoperaattori Elisan tuulivoimalan kiistat

Saamelaiskäräjien mukaan syksyllä 2023 puhelinoperaattori Elisan Oyj:n Enontekiön Laviovaaraan pystyttämä kahdeksanmetrinen tuulivoimala rikkoo Metsähallituksen saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnitelmaa ja saamelaiskäräjälakia (Saamelaiskäräjät 2023b; Seipiharju 2023b). Saamelaiskäräjät myös kritisoi tuulivoimalan rakentamista ilman rakennuslupaa (Seipiharju 2023b). Metsähallituksen maankäyttöasiantuntija Marika Koskiniemen sähköpostiviestin mukaan saamelaiskäräjät katsoi tuulivoimalan olevan tuulivoimaa, jonka edistämättömyydestä saamelaisten kotiseutualueella he ovat sopineet Metsähallituksen kanssa (Koskiniemi 2025).

Saamelaiskäräjät jätti tuulivoimalasta poistopyyntölausunnon Enontekiön kunnalle 9.11.2023 (Saamelaiskäräjät 2023a). Saamelaiskäräjät vetosi, että tuulivoimala rikkoo lakipykälää ja luonnonvarasuunnitelman tuulivoiman edistämiskieltoa. Saamelaiskäräjät vetosi lisäksi tuulivoimalan aiheuttamiin poronhoitohaittoihin osana saamelaisten kulttuurinharjoittamista ja tuulivoimalan vaikutusten riittämättömiin selvityksiin. Saamelaiskäräjien mukaan tuulivoimalan rakentamisen osalta olisi pitänyt kuulla saamelaiskäräjiä (Seipiharju 2023b).

Paliskuntain yhdistyksen paikallisen toimialueen muodostava Käsivarren paliskunta on ihmeissään Lavivaaran tuulivoimalasta, ja sen mukaan porot eivät enää kulje Lavivaaralla (Paliskuntain yhdistys 2025c; Poronhoitolaki 848/1990: 6§; Seipiharju 2023a). Käsivarren paliskunnalle ei ollut kerrottu tuulivoimalan rakentamisesta (Seipiharju 2023a; Seipiharju 2023b). Paliskunnat katsoi tuulivoimalan lukeutuvan tuulivoimaan, jonka edistämättömyydestä saamelaisten kotiseutualueella on Metsähallituksen kanssa sovittu (Koskiniemi 2025). Käsivarren paliskunta ei ole julkaissut tiedotteita ainoalla tiedotuskanavallaan, joka on Facebookissa (Käsivarren paliskunta 2025; Paliskuntain yhdistys 2025c). Tuulivoimalan osalta Paliskuntain yhdistys ei ole julkaissut tiedotteita nettisivuillaan tai toisella tiedotuskanavallaan Facebookissa (Paliskuntain yhdistys 2025a; Paliskuntain yhdistys 2025b).

Metsähallitus kertoo, että tuulivoimala ei riko saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnitelman linjausta, jonka mukaan tuulivoimahankkeita ei edistetä (Seipiharju 2023b). Metsähallitus perustelee näkökantaa sillä, että tuulivoimala ei ole rakennettu yleistä sähköntuotantoa varten. Metsähallituksen sopimus Elisan kanssa koski tukiasemamastoa, eikä

Metsähallitus ollut tietoinen tuulivoimalan rakentamisesta. Metsähallitus ei ole julkaissut tuulivoimalaa koskevia tiedotteita nettisivuillaan (Metsähallitus 2025b). Metsähallitus on luvannut jatkossa neuvotella saamelaiskäräjien kanssa jo pelkistä tukiasemamastohankkeista saamelaisten kotiseutualueella (Seipiharju 2023b).

Elisa Oyj ilmoittaa yllättyneensä tuulivoimalan mahdollisuudesta haitata poroja ja ilmoittaa jatkossa huomioivansa asian paremmin (Seipiharju 2023a). Elisa perustelee tuulivoimalan rakentamista samaan aikaan tukiasemamaston kanssa käytännöllisyydellä. Elisa myöntää, että rakennuslupaa ei ollut, eikä sopimus Metsähallituksen kanssa kattanut tuulivoimalaa (Seipiharju 2023a; Seipiharju 2023b) Elisan mukaan tuulivoimalaa ei ole otettu vielä käyttöön ja ilmoittaa olevansa varautunut sen purkamiseen tarvittaessa, jos rakennuslupaa ei saada (Seipiharju 2023a). Elisa kertoo, että asiassa olisi voitu menetellä toisella tavalla. Elisa ei ole julkaissut tiedotteita asiasta omilla nettisivuillaan (Elisa Oyj 2025).

Enontekiön kunta kertoo, että tuulivoimalalle ei ole vielä myönnetty rakennuslupaa (Seipiharju 2023a). Kunta kertoo myös, että selvityspyyntö on lähetetty Elisa Oyj:lle ja jatkotoimenpiteistä päätetään selvityksen jälkeen. Enontekiö ei ole jakanut tiedotteita tuulivoimalasta nettisivuillaan tai toisella tiedotuskanavallaan Facebookissa (Enontekiö 2025a; Enontekiö 2025b). Enontekiön rakennustarkastaja Arto Kantolan tietämyksen mukaan tuulivoimala ei ole enää pystyssä 31.3.2025 (Kantola 2025).

5.2 Tapaus 2: Davvi-tuulivoimahankkeen kiistat

5.2.1 Hankkeen toteuttamisen vastustaminen

Suomen ympäristökeskukselle tulleet lausunnot Davvi-tuulivoimahankkeen osalta voidaan jakaa kahteen ryhmään (Suomen ympäristökeskus 2023a). Hankkeen toteuttamista vastustavat Saamelaisneuvosto, saamelaiskäräjät, Amnesty Internationalin Suomen osasto, Utsjoen kunta ja Suomen saamelaisnuoret ry.

Saamelaisneuvosto, saamelaiskäräjät ja Utsjoen kunta vastustavat lausunnossaan tuulivoimahankkeen toteuttamista ja linjaavat, että hankkeen valmistelut pitäisi lopettaa (Suomen ympäristökeskus 2023a). Saamelaisneuvoston ja saamelaiskäräjien mukaan suunnittelualan vieressä sijaitseva pyhä tunturi Rástigáisá on yksi harvoista luonnonmukaisista tunturialueista ja tärkeä saamelaiskulttuurille sekä Norjan että Suomen

puolella. Saamelaisneuvosto ja saamelaiskäräjät ottavat yksityiskohtaisesti kantaa hankkeen moniin eri väistämättömiin haittavaikutukseen sekä niiden puutteellisiin selvityksiin. Tuulivoimahanke uhkaa saamelaiskulttuuria, saamelaiskieliä ja perinteisiä elinkeinoja, kuten poronhoitoa. Hanke aiheuttaisi merkittäviä maisemahaittoja ja heikentymistä arktisen luonnon monimuotoisuudelle, joka on valmiiksi huonossa tilanteessa ilmastonmuutoksen sekä kasvavien maankäyttöpaineiden takia. Myös Utsjoen kunta kertoo lausunnossa hankkeen maisemahaittoista ja moninaisista negatiivisista vaikutuksista poronhoitoon. Utsjoen kunta tuo esille myös hankkeen haitallisuuden matkailuun, joka perustuu erämaisyyteen ja rakentamattomuuteen.

Saamelaisneuvoston mukaan hanke loukkaa alkuperäiskansojen ihmisoikeuksia vähemmistöryhmänä, erityisesti kulttuurinsuojelua ja omaisuuden käyttöoikeutta, vastoin YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaa yleissopimusta (8/1976) (Suomen ympäristökeskus 2023a). Saamelaisneuvosto korostaa, että alkuperäiskansojen alueille ei saa puuttua, jos se on ristiriidassa heidän kulttuurinsa harjoittamisen oikeuden kanssa. Saamelaisneuvosto katsoo myös, että suunniteltu pakkolunastus alueelle ei ole todennäköisesti lainmukainen. Myös saamelaiskäräjät vetoavat edellä mainittuun YK:n yleissopimukseen (8/1976), sekä sen lisäksi moneen muuhun kansainväliseen sopimukseen, joiden tarkoituksena on turvata alkuperäiskansojen kulttuurin säilyminen. Myös Amnesty Internationalin Suomen osasto vetoaa kansallisiin sopimuksiin saamelaisten asemasta alkuperäiskansana ja siihen, että Davvi-tuulivoimahanke vaikuttaa saamelaisten elinkeinojen ja kulttuurin harjoittamiseen. Näiden perusteella hanke rikkoo YK:n yleissopimusta (8/1976), FPIC-sopimusta ja Norjassa ratifioitua ILO 169-sopimusta. Amnestyn pääsanomana on, että saamelaisten edustuselimet vastustavat hanketta ja ilman heidän hyväksyntäänsä hanketta ei pitäisi voida toteuttaa.

Suomen saamelaisnuoret ry ei ota lausunnossaan erikseen kantaa Davvi-tuulivoimahankkeen yksityiskohtaisiin haittavaikutuksiin, toisin kuin saamelaisneuvosto, saamelaiskäräjät, Utsjoen kunta ja osin myös Amnesty Internationalin Suomen osasto. Sen sijaan saamelaisnuoret keskittyvät tekstissään tuomaan esille erittäin kielteisen kannan hanketta kohtaan. Suomen saamelaisnuoret ry kuvailee, että heidän vastustuksensa hanketta kohtaan ”ei tunne rajaa” ja hanke ”aiheuttaa tuhoa maillemme”. Saamelaisnuoret kertovat: ”Se, että hanke ylipäänsä on edennyt lausunnoille saamelaisyhteisön valtaisasta vastustuksesta huolimatta on yksinkertaisesti pelottavaa.” He kuvailevat hanketta myös seuraavalla lauseella: ”Kun pakotatte hankettanne meidän maillemme, meidän pyhille alueilleemme, olette itse kutsumassa

samaa myrskyä omalle etupihalleen.” Saamelaisnuoret tuovat lausunnon lopuksi esille, että he ovat valmiita kansalaistottelemattomuuteen Helsingissä, jos hanke etenee.

5.2.2 Hankkeen toteuttaminen kehitysehdoilla ja selvityksillä sekä huolenaiheet

Hankkeen toteuttamista eivät lähtökohtaisesti Paliskuntain yhdistys, Metsähallitus, Lapin ELY-keskus, Saamelaismuseum Siida, WWF Suomi, Lapin liitto ja Suomen luonnonsuojeluliitto (Suomen ympäristökeskus 2023a). Ne ovat kuitenkin ilmaisseet tarpeellisuuden selvityksille ja selvityksiin perustuvien toimenpiteiden täytäntöönpanolle.

Paliskuntain yhdistys ei lausunnossaan suoraan vastusta Davvi-tuulivoimahankeen toteutumista, mutta se vaatii useiden eri ehtojen toteutumista, jos hanke toteutuu (Suomen ympäristökeskus 2023a). Yhdistys vaatii myös lisäselvityksiä. Paliskuntain yhdistyksen mukaan hankkeella on todennäköisesti moninaisia haittavaikutuksia Suomen puolen porotaloudelle. Lisäksi riskinä on norjalaisten porojen kulkeutuminen Suomen puolelle ja sen erilaiset haittavaikutukset. Hankkeen toteutuessa Paliskuntain yhdistys vaatisi porosteaidan rakentamista puuttuviin kohtiin Norjan puolelle, valtakuntien väliselle rajalle, jotta porot eivät kulkeutuisi Suomen puolelle. Lisäksi Paliskuntain yhdistys vaatii tutkimustietoon, neuvotteluun ja vuoropuheluun perustuvaa selvitystä hankkeen vaikutusta Suomen poronhoidolle. Selvityksen tuloksien perusteella pitäisi tehdä tarvittavia toimenpiteitä hankkeen haitallisten vaikutusten estämiseksi ja lieventämiseksi.

Metsähallitus, Lapin ELY-keskus, Saamelaismuseum Siida, WWF Suomi, Lapin liitto ja Suomen luonnonsuojeluliitto korostavat lausunnoissaan, että Davvi-tuulivoimahankeessa on tärkeä laatia lisää selvityksiä (Suomen ympäristökeskus 2023a). Eri lausunnoissa korostuvat hieman erilaiset aiheet ja painotukset. Näihin selvityksiin lukeutuvat haitat luonnon monimuotoisuudelle, poronhoidolle, saamelaisten kulttuurille ja kulttuuriympäristölle. Myös maisemavaikutusten arviointi havainnekuvien avulla koettiin oleellisiksi. Edellä mainittujen lisäksi huolta on osoitettu saamelaisten oikeuksien, pyhien paikkojen, uhanalaisten lajien, luonnon koskemattomuuden ja valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden osalta. Hankkeen vaikutustenarviointiohjelmassa on tärkeää tarkastella kokonaisvaikutuksia riittävän laajalla säteellä hankealueesta. Lausunnoissa nousee esille myös haitallisten vaikutusten lieventämiskeinojen kartoittaminen ja toteuttaminen, jos hanke etenee.

5.2.3 Suomen vastaus ympäristövaikutuksista Norjalle

Suomen ympäristökeskus kertoi, että se sai sidosryhmiltä ja viranomaisilta 12 lausuntoa (Suomen ympäristökeskus 2023b). Lisäksi 19 yksityishenkilöä jätti lausunnon. Lausunnoissa esiintyy samanlaisia näkökulmia, jotka liittyvät muun muassa saamelaiskulttuurin, kansallisesti arvokkaiisiin maisema-alueiden, luonnon monimuotoisuuden ja poronhoidon suojelemiseen. Myös näkyvyysongelmien estäminen korostui lausunnoissa. Hankkeen toteutuessa sen vaikutukset olisivat huomattavan haitallisia saamelaiskulttuurille, elinkeinoille ja luonnonarvoille, eikä hanke saisi tukea saamelaisilta ja muilta paikallisilta asukkailta. Suomen ympäristökeskus toteaa, että jos hanke etenee, lausuntojen kommentit pitää ottaa tarkasti huomioon sen arvioinnissa, suunnittelussa ja lieventämistoimissa. Tärkeätä on huomioida hankkeen kaikki kokonaisvaikutukset sekä niiden keskinäiset suhteet. Suomen ympäristökeskus painottaa, että hanke voi vaikuttaa merkittävästi saamelaisten oikeuksiin ja Suomeen, jolloin saamelaisviranomaisten ja muiden sidosryhmien pitää olla osallisina hankkeen eri vaiheissa. Myös Suomen viranomaisten ja kansalaisten tulee olla tietoisia hankkeen etenemisen tapahtumista, ja heillä tulee olla mahdollisuus osallistua tuleviin prosesseihin.

5.3 Tapaus 3: Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksen 2023–2024 kiistat

Lapin liiton tekemän Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksen ohjausryhmässä oli 15 eri organisaatiota (Lapin liitto 2025a). Näitä olivat Lapin liitto, 3. Logistiikkarykmentti, Finavia, Fingrid, Ilmatieteenlaitos, Lapin kuntajohtajien verkosto, Lapin ELY-keskuksen ympäristövastuualue, Lapin matkailuelinkeinon liitto, Metsähallitus, MTK Lappi ry, Paliskuntain yhdistys, saamelaiskäräjät, Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri, Suomen tuulivoimayhdistys ja Väylävirasto. Ohjausryhmästä kolme organisaatiota jätti eriävän mielipiteen hankkeesta. Näihin kuuluivat saamelaiskäräjät, Paliskuntain yhdistys ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri.

5.3.1 Saamelaiskäräjät

Saamelaiskäräjät on ottanut kielteisen kannan Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys 2023–2024:n kohdalla (Saamelaiskäräjät 2024a; Saamelaiskäräjät 2024b). Saamelaiskäräjät jätti aurinko- ja tuulivoimaselvityksestä Lapin liitolle eriävän mielipiteen 11.11.2024

(Saamelaiskäräjät 2024b). Eriävässä mielipiteessä tarkennettiin, että saamelaiskäräjien lausunnossa Lapin liitolle 24.9.2024 on annettu lisää tietoa eriävän mielipiteen perusteista. Tämän takia käytän myös lausunnon tietoja tämän eriävän mielipiteen yhteydessä.

Eriävässä mielipiteessä vedotaan selvityksen tietopohjan puutteellisuuteen, saamen kielen kulttuuristen yhteyksien tunnistamattomuuteen, maisemakulttuurin merkityksen vähättelyyn ja perinteisten elinkeinojen huomioinnin vajaavaisuuteen (Saamelaiskäräjät 2024a; Saamelaiskäräjät 2024b). Saamelaiskäräjät vetoavat myös siihen, että mahdollisen tuulivoiman vaikutukset poronhoidon on tulkittu väärin, ja että yleinen negatiivinen vaikutus saamelaiskulttuuriin olisi huomattava. Mielipiteen mukaan saamelaiskulttuurin vaikutusarviointipuutteiden takia aurinko- ja tuulivoimaselvitystä ei voida käyttää maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n perusteisena selvityksenä.

Saamelaiskäräjät pitää valitettavana sitä, että aurinko- ja tuulivoimaselvitys on aloitettu saamelaisilta salassa. Saamelaiskäräjien mukaan Lapin liitto oli todennut 7.10.2022 saamelaiskäräjälain vaatimassa Pohjois-Lapin maakuntakaavan neuvotteluissa, että tuulivoimaselvitystä ei tehdä saamelaisten kotiseutualueelle. Saamelaiskäräjät toteaa, että samoihin aikoihin Lapin liitto oli silti hakemassa rahoitusta ympäristöministeriöltä. Saamelaiskäräjät vetoaa myös, että vapaa ja tietoon perustuva ennakkosuostumus (FPIC) on jätetty huomiotta sen oleellisuudesta huolimatta (Saamelaiskäräjät 2024a; Saamelaiskäräjät 2024b). Mielipiteen mukaan tuulivoimaa ei voida rakentaa saamelaisten kotiseutualueelle ilman, että siitä aiheutuu heikentymistä saamelaisten perinteisten elinkeinojen harjoittamisessa. Lisäksi poronhoidolla ei ole enää sopeutumisvaraa ja uusia laitumia tarjolla. Saamelaiskäräjät vetoavat, että Lapin liiton pitää poistaa selvityksestä saamelaisten kotiseutualueelle osoitetut tuulivoima-alueet.

Lapin liiton aurinko- ja tuulivoimaselvitys 2023–2024:n yhteydessä saamelaiskäräjät julkaisi 13.6.2023 tiedotteen, jossa kerrottiin, että se ei nimeä edustajaa selvityksen ohjausryhmään (Saamelaiskäräjät 2023c). Perusteluna mainittiin, että saamelaiskäräjät eivät aio olla mukana hankkeissa, joiden tarkoituksena tuulivoiman edistäminen saamelaisten kotiseutualueelle. Asiaan vaikuttaa tulleen muutos myöhemmin, koska Lapin liiton sivujen mukaan saamelaiskäräjät nimesi edustajan ohjausryhmään 27.3.2024 (Lapin liitto 2025a). Jos saamelaiskäräjät eivät olisi liittyneet ohjausryhmään, se ei olisi voinut jättää eriävää mielipidettä.

5.3.2 Paliskuntain yhdistys

Paliskuntain yhdistys ei allekirjoita Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys 2023–2024 selvityksen asianmukaisuutta ja riittävyttä (Paliskuntain yhdistys 2024a; Paliskuntain yhdistys 2024b). Paliskuntain yhdistys jätti aurinko- ja tuulivoimaselvityksestä Lapin liitolle eriävän mielipiteen 24.10.2024 (Paliskuntain yhdistys 2023a). Eriävässä mielipiteessä mainitaan myös Paliskuntain yhdistyksen Lapin liitolle 19.9.2024 jättämä lausunnon huomiot allekirjoittamatta jättämisen takana. Tämän takia käytän myös lausunnon tietoja eriävän mielipiteen yhteydessä. Eriävän mielipiteen mukaan selvityksessä ei ole riittävästi rajattu pois poronhoidolle kriittisiä alueita, jotka estävät tuulivoiman tuotannon (Paliskuntain yhdistys 2024a; Paliskuntain yhdistys 2024b). Tuulivoimaloiden vaikutusten yhteisvaikutuksia ja kumuloitumista muiden hankkeiden kanssa ei ole otettu huomioon, mikä voisi johtaa poronhoidon kohtuuttomiin haittoihin. Tuulivoima-alueet aiheuttaisivat merkittäviä haittoja laidunalueiden vähenemisen, pirstoutumisen ja käyttövaikeuksien vuoksi. Haitat koskisivat myös poronhoidon työtä, taloutta ja kulttuuria. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan tällaiset haitat tulee ottaa huomioon kaavoituksessa.

Paliskuntain yhdistyksen eriävän mielipiteen mukaan selvitys ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain vaatimuksia, erityisesti poronhoitovaikutusten osalta (Paliskuntain yhdistys 2024a; Paliskuntain yhdistys 2024b). Lisäksi se antaa harhaanjohtavaa ja riittämätöntä tietoa. Selvityksessä esitetään, että porotalouden talousvaikutuksia ei ole arvioitu, vaikka osa alueista sijaitsee suoraan poronhoitotoiminnan kannalta keskeisillä alueilla. Myöskään korvaavia alueita ei ole. Arvioinnissa keskitytään epäolennaisesti vain alueiden pinta-aloihin, mikä ei riittävästi ota huomioon häiriövaikutuksia, kumuloivia vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä laidunalueisiin että poronhoidon järjestämiseen.

Mielipiteen mukaan selvityksessä ei ole käsitelty sosiaalisia tai kulttuurisia vaikutuksia eikä saamelaiskulttuuria kokonaisvaltaisesti (Paliskuntain yhdistys 2024a). Perinteisten elinkeinojen, kuten poronhoidon, harjoittaminen on turvattu Suomen perustuslaissa (731/1999: 17 §) ja kansainvälisessä yleissopimuksessa (8/1976: art. 27).

Paliskuntain yhdistys on antanut poronhoidon asiantuntevaa tietoa selvityksen tueksi, mutta tätä ei ole otettu riittävästi huomioon (Paliskuntain yhdistys 2024a). Paliskuntain yhdistys ei allekirjoita selvitystä, koska selvitys ei ole asianmukainen ja riittävä.

5.3.3 Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piirin mukaan Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys 2023–2024 ei huomioi riittävästi luonnonsuojelullisia näkökulmia (Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri 2024a; Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri 2024b). SLL Lapin piiri jätti Lapin liitolle eriävän mielipiteen 24.10.2024 (Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri 2024a). Eriävän mielipiteen mukaan SLL Lapin piirin jättämästä lausunnosta 24.9.2024 selviää tarkempia luonnonsuojelullisia yksityiskohtia. Siksi käytän mielipiteen lähteenä myös lausuntoa. Eriävän mielipiteen mukaan selvityksessä puuttuu asiantuntemusta luonnon huomioimisessa, ja se keskittyy pääasiassa ihmisiin kohdistuvien haittojen vähentämiseen (Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri 2024a; Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri 2024b).

Selvityksen tuulivoima-alueet uhkaavat erämaa-arvoja, luonnon monimuotoisuutta ja pirstovat tärkeitä elinympäristöjä (Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri 2024a; Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri 2024b). Yhteisvaikutusten ja luontoarvojen arviointi on puutteellista. SLL Lapin piiri vetoaa useisiin kansainvälisiin ja kansallisiin luonnonsuojelun aihealueeseen liittyviin sopimuksiin ja lakeihin sekä korostaa selvitysten puutteellisuutta. SLL Lapin piiri lisäksi katsoo, että tuulivoiman ei tule edistää luontokatoa. Se myös korostaa, että luontoarvot ja luonnonsuojelu tulisi ottaa huomioon perusteellisesti tuulivoimaselvityksessä ja sen mahdollisissa jatkoselvityksissä.

5.4 Teemoittelun tuloksia

5.4.1 Saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimakiistojen keskeisimmät toimijat

Tässä luvussa vastaan tutkimuskysymykseeni: *Ketkä ovat saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimahankkeisiin liittyvien maankäytön kiistojen keskeisimmät toimijat?*

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin ja teemoittelun tuloksena saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimahankkeisiin liittyvien maankäytön kiistojen keskeisimmät toimijat ovat saamelaisten edustuselimet ja järjestöt, paliskunnat, luonnonsuojeluliitot sekä maan käytöstä vastaavat valtion toimijat. Esiin nousi erityisesti saamelaiskäräjät, Paliskuntain yhdistys ja Metsähallitus, jotka olivat osallisina kaikissa kolmessa tuulivoimakiistatapauksessa. Tarkennuksena mainittakoon, että Elisan tuulivoimalakiistassa Paliskuntain yhdistyksen

paikallisorganisaatio Käsivarren paliskunta oli osallisena. Lapin liitto oli osallisena kahdessa tuulivoimakiistatapauksessa, kuin myös Suomen luonnonsuojeluliitto.

5.4.2 Syitä saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimakiistojen takana

Tässä luvussa vastaan tutkimuskysymykseeni: *Miksi tuulivoimahankkeet aiheuttavat maankäytön kiistoja saamelaisten kotiseutualueella?*

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin ja teemoittelun tuloksena saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimakiistojen syinä olevia teemoja ovat seuraavat: lakipykälät, sopimukset, Saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnitelma, saamelaiskulttuuri, poronhoito, maisema, luonnon monimuotoisuus, tietämättömyys, selvitykset, matkailu ja luonnon koskemattomuus.

Kaikissa kolmessa tuulivoimakiistatapauksessa kiistan syinä olivat rikotut lakipykälät, noudattamatta jätetyt sopimukset, saamelaisten kulttuurin uhka, vahingollisuus poronhoidolle ja selvitysten puutteellisuus. Maisemahaitat, luonnon monimuotoisuuden heikentyminen ja luonnon koskemattomuuden vaarantuminen olivat kiistan syinä kahdessa tuulivoimakiistatapauksessa. Näistä selvitysten puutteellisuus nousi esille kaikkien muiden edellä mainittujen tuulivoimakiistasyiden yhteydessä.

6 Keskustelu

Tutkimustulos saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimakiistojen keskeisimmistä toimijoista on samankaltainen kuin vihreän kolonialismin teorian tuulivoimakiistojen esiin nousseet osapuolet. Se on myös samanlainen kuin saamelaisten kotiseutualueen maankäytön lainsäädännöllisistä erityispiirteistä ilmenneet osapuolet. Vihreän kolonialismin teorian mukaan saamelaisten suhtautuminen tuulivoimaan alueillaan on voimakkaasti kielteinen, ja he kokevat sen uhkaavan saamelaisten kulttuuria sekä elinkeinoja, kuten poronhoitoa (Kårtveit 2021; Normann 2020). Tämä tuli esille myös kaikissa kolmessa tuulivoimakiistassa. Vihreän kolonialismin termiä ei kuitenkaan noussut esille tutkimustuloksissa. Paliskuntain osallistumista kiistoihin tukee se, että he ovat vastuussa poronhoidosta saamelaisten kotiseutualueella (Poronhoitolaki 848/1990: 2§). Metsähallituksen rooli johtuu siitä, että se on valtion toimielin ja saamelaisten kotiseutualueen pinta-alasta 90 prosenttia on Metsähallituksen hallinnassa (Metsähallitus 2025a). Saamelaiskäräjälain (974/1995: 9§) neuvotteluelvoite ja poronhoitolain (848/1990: 53§) neuvotteluelvoite osallistavat monissa maankäyttöhankkeissa saamelaiskäräjät ja Paliskuntain yhdistyksen automaattisesti keskusteluun. Tämä näkyi tutkimuksessani.

Lapin liiton keskeinen osuus kiistoissa selittyy sillä, että se vastaa Lapin maakunnan suunnittelusta ja kehittämisestä (Lapin liitto 2025b). Vihreään siirtymään liittyvä Suomen ilmasto- ja energiastrategia sekä Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelma painottavat painetta kehittää Lappiin tuulivoimaa (Huttunen, R. ym. 2022; Metsähallitus 2022b) Lapin liittoa osallisuutta tuulivoimakiistoissa lisää myös saamelaiskäräjälain (974/1995: 9§) ja poronhoitolain (848/1990: 53§) neuvotteluelvoitteet. Suomen luonnonsuojeluliiton osallisuus kahteen kiistaan tukee Kårtveitin (2021: 172) havaintoja, jossa saamelaiset ovat saaneet luonnonsuojeluyhdistyksiä mukaan kamppailemaan saamelaisten alueiden tuulivoimahankkeita vastaan. Suomen luonnonsuojeluliiton näkemykset tuulivoimahankkeiden monimuotoisuuden köyhtymisestä asettuu vihreän siirtymän viitekehukseen, jossa Suomi pyrkii luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseen vuoteen 2030 mennessä (Valtiovarainministeriö 2025).

Tuulivoimakiistojen syinä esiin nousseet rikotut lakipykälät ja noudattamatta jätetyt sopimukset eivät ole ensimmäistä kertaa aiheuttamassa epäselvyyksissä saamelaisalueiden tuulivoimakiistoissa. Norjan korkein oikeus totesi Fosen vind -tuulivoimapuiston tuulivoimalat laittomiksi vuonna 2021, vedoten kansainvälisen yleissopimuksen (8/1976)

rikkoutumiseen (Supreme court of Norway 2021). Myös tutkielmani kahdessa tuulivoimakiistatapauksessa vedottiin tämän saman sopimukseen rikkoutumiseen. Epäselvyyksiä on muuallakin. Metsähallituksen saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnitelmassa ei kerrota suunnitelmassa tarkoitettun tuulivoimahankkeen määritelmää, joka aiheutti kiistoja Elisan tuulivoimalan kohdalla (Metsähallitus 2022b). Suomi on myös hyväksynyt YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan julistuksen, joka sisältää saamelaisilta velvoitettavan ennakkosuostumuksen heidän oikeuksiaan heikentävän hankkeen kohdalla (Peltonen ym. 2020). Kuten tutkielmassa aikaisemmin totesin, velvoite on moraalisesti sitova, mutta se ei ole oikeudellisesti sitova, ja velvoitetta ei ole lisätty Suomen lainsäädäntöön (Suomen YK-liitto 2012; Peltonen ym. 2020). Ennakkosuostumuksen periaate nousi esiin tutkielmani tutkimustuloksissa.

Saamelaisten kulttuurin uhka ja vahingollisuus poronhoidolle nousivat tutkimustuloksissa esille kiistojen syinä monen eri tahon toimesta. Tulokset ovat vihreän kolonialismin teorian mukaisia, jonka mukaan vihreän siirtymän hankkeet uhkaavat alkuperäiskansojen elinkeinoja ja elämäntapoja (Kårtveit 2021: 170–171, 174). Tähän tulokseen vaikuttavat tutkimusaiheen taustalla olevat asiat saamelaisten kotiseutualueen erityispiirteisistä lainsäädännöllisistä tekijöistä. Tällaisia ovat esimerkiksi saamelaiskäräjälaki (974/1995), poronhoitolaki (848/1990) ja monet muut lait, sekä tuulivoiman todetut haitat saamelaisten kulttuurille ja poronhoidolle (Akordi 2023; Näkkäläjärvi ym. 2023).

Maisemahaitat, luonnon monimuotoisuuden heikentyminen ja luonnon koskemattomuuden vaarantuminen mainittiin usean eri tahon toimesta. Maisemahaitat näkyivät tutkimustuloksissa sekä kulttuurimaisemahaittoina että luonnonmaisemahaittoina. Edellä mainitut ovat toisaalta voimakkaasti yhteydessä toisiinsa, sillä koskemattomalta luonnonmaisemalta vaikuttava maisema sisältää saamelaisessa kulttuuriperinnässä monenlaisia erilaisia merkityksiä (Metsähallitus 2022b). Luonnon monimuotoisuuden heikentymisen huolet johtuvat todennäköisesti siitä, että monet arktiset lajit kuuluvat uhanalaisten lajien luokkaan (Näkkäläjärvi ym. 2024). Yksi syy uhanalaisuudelle on kilpailevat maankäyttömuodot.

Kuten edellä todettiin, tutkimukseni tutkimustulokset olivat aiheen aiempiin tutkimuksiin ja tuulivoimakiistatapauksiin verrattuna hyvin pitkälle samankaltaisia sekä kiistojen toimijoiden että kiistojen syiden osalta. Tuulivoimakiistojen keskeisimpien toimijoiden kohdalla löytyy kuitenkin poikkeus. Tuulivoimassa ja vihreän siirtymässä, sekä vihreän kolonialismin

viitekehyksessä tuulivoimayhtiöt ovat keskiössä, mutta tutkimuksessani niiden osuus ei ollut suuri. Ainoastaan yhdessä tuulivoimakiistatapauksessa on tuulivoimayhtiö mukana. Davvi-tuulivoimahankkeen taustalla on Grenselandet Da -tuulivoimayhtiö.

Teemoittelussa syntyneiden tuulivoimakiistojen syiden teemoista ei löytynyt mitään poikkeavaa suhteessa aiempiin tutkimuksiin ja tuulivoimakiistatapauksiin. Kuitenkin tarkastellessa tarkemmin teemoja lakipykälät ja sopimukset, huomataan aiemmista tutkimuksista ja tuulivoimakiistatapauksista poikkeavia havaintoja. Nämä liittyvät Elisa Oyj:n rakentamaan tuulivoimalaan. Vaikka saamelaisalueiden aiemmissa tuulivoimakiistatapauksissa on rikottu lakia ja sopimuksia, niin ilman rakennuslupaa rakennettuja tuulivoimaloita ei ole tullut minulle aiemmin vastaan. Elisa Oyj:n tuulivoimakiistatapauksessa on poikkeavaa myös se, että sen kohdalla osapuolet ovat eri mieltä tuulivoimalan olemuksesta. Metsähallitus on eri mieltä saamelaiskäräjien ja paliskuntien kanssa siitä, onko tuulivoimala Metsähallituksen saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnitelman edistämättömyyteen kuuluvaa tuulivoimaa.

7 Johtopäätökset

Tässä tutkielmassa tarkasteltiin viimeisen viiden vuoden ajalta saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimahankkeisiin liittyviä maankäytön kiistoja kolmen tuulivoimakiistatapauksen avulla. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, ketkä ovat näiden kiistojen keskeisimmät toimijat ja mitkä ovat kiistojen syyt. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi osoitti, että kiistat liittyvät voimakkaasti alkuperäiskansojen oikeuksiin, kulttuuriin ja perinteisten elinkeinojen, erityisesti poronhoidon, säilymiseen.

Saamelaisten kotiseutualueen tuulivoimakiistojen keskeisimmät toimijat ovat saamelaiskäräjät, Paliskuntain yhdistys ja Metsähallitus, jotka olivat kaikissa kolmessa kiistatapauksessa osapuolina. Näiden lisäksi Lapin liitto ja Suomen luonnonsuojeluliitto olivat osapuolina kahdessa kiistatapauksessa. Keskeisten toimijoiden roolit mukailevat vihreän kolonialismin teoriaa, lainsäädännön neuvotteluelvoitteita sekä laajempaa yhteiskunnallista keskustelua alkuperäiskansojen osallistamisesta maankäyttöpäätöksiin. Kiistojen taustalla olevat syyt voidaan tiivistää seuraaviin teemoihin: rikotut lakipykälät ja sopimukset, saamelaiskulttuurin sekä poronhoidon uhka, maisemavaikutukset, luonnon monimuotoisuuden sekä koskemattomuuden vaarantuminen ja selvitysten puutteellisuus.

Kahden tuulivoimakiistatapauksen taustalla vaikuttaa tuulivoiman lisääminen osana vihreää siirtymää. Kaikkien kolmen tuulivoimakiistatapauksien taustalla vaikuttaa vihreän kolonialismin teoria, jonka mukaan tuulivoimahankkeet uhkaavat alkuperäiskansa saamelaisten kulttuuria ja heidän päätösvaltaansa alueensa toimintoihin.

Tuulivoimakiistatapakset osoittavat, että vihreän siirtymän tavoitteet voivat joutua ristiriitaan alkuperäiskansojen oikeuksien kanssa, jos hankkeita edistetään ilman kotiseutualueen erityispiirteiden huomioimista, tasapuolista vuoropuhelua ja riittäviä vaikutusarviointeja.

Lainsäädäntöä pitäisi saada kehitettyä hyväksymällä uudistettu hallituksen esitys saamelaiskäräjälaista ja ratifioimalla Pohjoismaiden saamelaisopimus sekä alkuperäiskansojen yhdenvertaista kohtelua turvaavaa yleissopimus ILO 169. Lisäksi Suomen lainsäädäntöön pitäisi lisätä velvoite vapaasta ja tietoon perustuvasta ennakkosuostumuksesta (FPIC), johon velvoittaa sekä Suomen perustuslaki että kansainväliset ihmisoikeusvalvontaelimet. Jatkossa on myöskin tärkeää tehdä kattavia ja osallistavia vaikutusarviointeja mahdollisten tuulivoimahankkeiden osalta, ja saada erityisesti

saamelaiskulttuurin ja poronhoidon edustajat aidosti osaksi päätöksentekoa. Edellä mainitut asiat auttavat ennalta ehkäisemään tuulivoimakiistojen syntyä ja edistävät kestäväää sekä oikeudenmukaista siirtymää kohti uusiutuvaa energiantuotantoa Suomessa.

8 Lähteet

- Akordi (2023) Tuulivoimahankkeiden suunnittelu ja operointi poronhoitoalueella. Akordi Oy:n julkaisu 1/2023. https://akordi.fi/wp-content/uploads/Paliskunnat-ja-tuulivoimatoimijat_toimintamalli_12012023_FINAL.pdf 23.2.2025.
- Amnesty (2025) Amnestyn ja Saamelaisneuvoston raportti: Oikeudenmukainen siirtymä vai “vihreää kolonialismia”? <https://www.amnesty.fi/amnestyn-ja-saamelaisneuvoston-raportti-oikeudenmukainen-siirtyma-vai-vihreaa-kolonialismia/> 8.5.2025.
- Asiakirja Norjan kuningaskunnan, Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu Document 11994N/TXT. Euroopan unionissa 24.6.1994. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX%3A11994N%2FTXT>
- Asetus kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen sekä siihen liittyvän valinnaisen pöytäkirjan voimaansaattamisesta 8/1976. Annettu Yhdistyneissä kansakunnissa 23.6.1974.
- Asetus kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen voimaansaattamisesta ja sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta 2/1998. Annettu Helsingissä 2.1.1998.
- Asetus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta 67/1997. Annettu Helsingissä 10.9.1997.
- Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus 78/1994. Annettu Helsingissä 26.10.1994.
- Cevik, S. & Ninomiya, K (2023) Chasing the sun and catching the wind: Energy transition and electricity prices in Europe. *Journal of economics and finance* 47 912–935. <https://doi.org/10.1007/s12197-023-09626-x>
- Elisa Oyj (2025). Uutishuone. <https://elisa.fi/yhtiotieto/uutishuone/> 31.3.2025.
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2025) Lapin ilmasto- ja energiastrategia -hanke. <https://www.ely-keskus.fi/lappi/lapin-ilmasto-ja-energiastrategia-hanke> 4.4.2025.
- Enontekiö (2025a). Ajankohtaista. <https://enontekio.fi/fi/ajankohtaista> 31.3.2025.
- Enontekiö (2025b) Enontekiön kunta. Facebook. https://www.facebook.com/enontekionkunta/?locale=fi_FI 31.3.2025.
- Euroopan komissio (2023) EU:n tuulivoimatoimintasuunnitelma: jatkoa eurooppalaiselle menestystarinalle. <https://data.europa.eu/doi/10.2775/682471>
- Euroopan komissio (2025a) Vihreä siirtymä. https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/green-transition_fi 10.2.2025.

- Euroopan komissio (2025b) Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toteuttaminen.
https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_fi 10.2.2025.
- Euroopan parlamentti (2023) Mitä hiilineutraalius tarkoittaa ja miten se saavutetaan 2050 mennessä? <https://www.europarl.europa.eu/topics/fi/article/20190926STO62270/mita-hiilineutraalius-tarkoittaa-ja-miten-se-saavutetaan-2050-menessa> 10.2.2025.
- Google (2025) Google maps. <https://maps.google.com/maps/?entry=wc> 15.4.2025.
- Government of Norway (2024). Agreement between Nord-Fosen siida and Roan Vind.
<https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/agreement-between-nord-fosen-siida-and-roan-vind/id3028614/>
- Grenselandet DA (2022) Information brochure.
https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Informasjonsbrosjyre_engelsk_full.pdf
- HE 100/2023 vp.
- Heikkilä, L. ym. (2024) Saamelaisia koskevan tutkimuksen eettiset ohjeet Suomessa. Saamelaistutkimuksen eettisten ohjeiden työryhmä.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu202405294076>
- Heinämäki, L., Allard, C., Kirchner, S., Xanthaki, A., Valkonen, S., Mörkenstam, U., Bankes, N., Ruru, J., Gilbert, J., Selle, P., Simpson, A., & Olsén, L. (2017) Saamelaisten oikeuksien toteutuminen: kansainvälinen oikeusvertaileva tutkimus. *Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja* (4).
http://tietokayttoon.fi/documents/10616/3866814/4_Saamelaisten+oikeuksien+toteutuminen+kansainv%C3%A4linen+oikeusvertaileva+tutkimus/e765f819-d90c-4318-9ff0-cf4375e00688?version=1.0
- Heinämäki, L. (2021) Saamelaisten oikeudet muinaisjäännösten suojelussa. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja* (38).
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163276/OKM_2021_38.pdf?sequence=1&isAllowed=y 8.5.2025.
- Holmberg, A. (2025). *Green colonialism, climate change and Sámi Indigenous People's rights*. Esitelmä, Development and Geography -kurssi, Turku 20.3.2025.
- Huttunen, R., Kuuva, P., Kinnunen, M., Lemström, B. & Hirvonen, P. (2022) *Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiasstrategia*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:53. Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164321>

Ilmastolaki 423/2022. Annettu Helsingissä 10.6.2022.

Kantola, A. (2025) Kysymys kandidaatintutkielmaan. Henkilökohtainen sähköpostiviesti H-P. Honkasaarelle. 31.3.2025.

Kivimaa, P., Heikkinen, M., Huttunen, S., Jaakkola, J. J. K., Juhola, S., Juntunen, S., Kaljonen, M., Käyhkö, J., Leino, M., Loivaranta T., Lundberg, P., Lähteenmäki-Uutela, A., Näkkäläjärvi, K., Sivonen, M. H., Vainio, A. (2023). *Ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuuden arviointi*. Suomen ilmastopaneelin raportti 1/2023. Suomen ilmastopaneeli, Helsinki. <http://hdl.handle.net/10138/359157>

Kolttalaki 23/1995. Annettu Helsingissä 24.2.1995.

Koskiniemi, M. (2025). Kysymys kandidaatintutkielmaan. Henkilökohtainen sähköpostiviesti H-P. Honkasaarelle. 31.3.2025.

Kårtveit, B. (2021) Green colonialism: The story of wind power in Sápmi. Teoksessa Sørly, R., Ghaye, T. & Kårtveit, B. (toim.) *Stories of change and sustainability in the arctic regions*, 157–177. Routledge, Oxford.

Käsivarren paliskunta (2025) Käsivarren paliskunta tiedottaa. Facebook. <https://www.facebook.com/p/K%C3%A4sivarren-paliskunta-tiedottaa-100066467057217/> 24.2.2025.

Laki metsähallituksesta 234/2016. Annettu Helsingissä 8.4.2016.

Laki saamelaiskäräjistä 974/1995. Annettu Helsingissä 17.7.1995.

Lapin liitto (2022) Lapin tuulivoimaselvitys 2022. Lapin liiton raportti 5.12.2022. https://www.lapinliitto.fi/wp-content/uploads/2022/12/Lapin-tuulivoimaselvitys-2022_raportti_05122022-1.pdf

Lapin liitto (2024a) Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys 2023–2024 lausunnot. <https://lapitoy.sharepoint.com/sites/Lapinliittojulkiset/Tiedostot/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2FLapinliittojulkiset%2FTiedostot%2FLapin%20aurinko%2D%20ja%20tuulivoimaselvitys%202023%2D2024%20lausunnot&p=true&ga=1> 1.4.2025.

Lapin liitto (2024b) Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys 2023–2024 lausuntokierroksella. <https://www.lapinliitto.fi/lapin-aurinko-ja-tuulivoimaselvitys-lausuntokierroksella/> 1.4.2025.

Lapin liitto (2024c) Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys 2023-2024 liite 1a kuntakohtaiset kohdekortit, tuulivoima. https://www.lapinliitto.fi/wp-content/uploads/2024/11/Liite1a_Kohdekortit_tuulivoima-1.pdf

- Lapin liitto (2025a) Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys 2023–2024.
<https://www.lapinliitto.fi/aluesuunnittelu/lapin-tuulivoimaselvitys-2023-2024/>
 19.2.2025.
- Lapin liitto (2025b) Lapin liiton esittely <https://www.lapinliitto.fi/tietoa/lapin-liiton-esittely/>
 19.2.2025.
- Luonnonsuojelulaki 9/2023. Annettu Helsingissä 5.1.2023.
- Magga, A-M. (2024) Suomalaisen poronhoitolainsäädännön ja paliskuntajärjestelmän vaikutukset saamelaiseen poronhoitoon ja siidajärjestelmään. Valtioneuvoston julkaisuja 2024:59. Valtioneuvosto, Helsinki.
- Metsähallitus (2020) Toimintamalli Akwé: Kon -ohjeiden soveltamisesta Metsähallituksen ja Saamelaiskäräjien välisessä yhteistyössä. https://julkaisut.metsa.fi/wp-content/uploads/sites/2/2023/04/akwekon_toimintamalli.pdf
- Metsähallitus (2022a) Saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnitelma 2022–2027.
<https://julkaisut.metsa.fi/julkaisu/saamelaisten-kotiseutualueen-luonnonvarasuunnitelma-2022-2027/> 9.2.2025.
- Metsähallitus (2022b) Saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnitelma 2022–2027.
https://julkaisut.metsa.fi/wp-content/uploads/sites/2/2022/07/saamelaisten_kotiseutualueen_lvs_suomi.pdf
 9.2.2025.
- Metsähallitus (2025a) Metsähallituksen toiminta saamelaisten kotiseutualueella.
<https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/alueiden-kayton-suunnittelu/toiminta-saamelaisten-kotiseutualueella/> 9.2.2025.
- Metsähallitus (2025b) Uutishuone. <https://www.metsa.fi/metsahallitus/uutishuone/> 30.3.2025.
- Museolaki 314/2019. Annettu Helsingissä 15.3.2019.
- Museovirasto (2025). Alueelliset vastuumuseot, niiden tehtävät ja toimialueet.
<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/kulttuuriymparistopalvelut-tehtavat-ja-yhteisty/alueelliset-vastuumuseot-niiden-tehtavat-ja-toimialueet> 31.3.2025.
- Normann, S. (2020) Green colonialism in the Nordic context: Exploring Southern Saami representations of wind energy development. *Journal of community psychology* 49(1) 77–94. <https://doi.org/10.1002/jcop.22422>
- Nystén-Haarala, S., Joonas, T., & Hovila, I. (2021) Wind energy projects and reindeer herders' rights in Finnish Lapland: A legal framework. *Elementa* 9(1) 1–17.
<https://doi.org/10.1525/elementa.2020.00037>

- Näkkäläjäarvi, K., Juntunen, S. & Jaakkola, J.K. J. (2023). *Ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuus alkuperäiskansa saamelaisten kannalta*. Suomen ilmastopaneelin julkaisuja 3/2023. Suomen ilmastopaneeli, Helsinki.
<https://ilmastopaneeli.fi/hallinta/wp-content/uploads/2024/03/ilmastopaneelin-julkaisuja-3-2023-ilmastopolitiikan-oikeudenmukaisuus-alkuperaiskansa-saamelaisten-kannalta.pdf>
- Näkkäläjäarvi, K., Juntunen, S. & Jaakkola, J.K. J. (2020) *SAAMI – Saamelaisten sopeutuminen ilmastonmuutokseen -hankkeen tieteellinen loppuraportti*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:25. Valtioneuvosto, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-930-1>
- Näkkäläjäarvi, K., Jaakkola, J.K. J. & Juntunen, K. (2024). *Ilmastonmuutoksen vaikutukset Suomen saamelaiskulttuuriin*. Valtioneuvoston julkaisuja 2024:45. Valtioneuvosto, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-961-8>
- Oikeusministeriö (2025a) Saamelaiskäräjät. <https://oikeusministerio.fi/saamelaiskarajat> 4.2.2025.
- Oikeusministeriö (2025b) Saamelaisten oikeudet. <https://oikeusministerio.fi/saamelaisasiat> 9.2.2025.
- Oikeusministeriö (2025c) Pohjoismainen saamelaissopimus.
<https://oikeusministerio.fi/hanke?id=b9e74a8e-621c-4b16-bb4b-015c0262b60d> 8.5.2025.
- Paliskuntain yhdistys (2024a). Lapin liiton aurinko- ja tuulivoimaselvitys 2023–2024, eriävä mielipide. Paliskuntain yhdistys 24.10.2024. <https://www.lapinliitto.fi/wp-content/uploads/2024/11/Paliskuntain-yhdistyksen-eriava-mielipide-Lapin-aurinko-ja-tuulivoimaselvitykseen-2023-2024.pdf>
- Paliskuntain yhdistys (2024b). Lapin liiton aurinko- ja tuulivoimaselvitys 2023–2024, lausunto. Paliskuntain yhdistys 19.9.2024.
<https://lapitoy.sharepoint.com/sites/Lapinliittojulkiset/Tiedostot/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2FLapinliittojulkiset%2FTiedostot%2FLapin%20aurinko%2D%20ja%20tuulivoimaselvitys%202023%2D2024%20lausunnot%2FViranomaiset%2FPaliskuntain%20yhdistys%2Epdf&parent=%2Fsites%2FLapinliittojulkiset%2FTiedostot%2FLapin%20aurinko%2D%20ja%20tuulivoimaselvitys%202023%2D2024%20lausunnot%2FViranomaiset>
- Paliskuntain yhdistys (2025a). Ajankohtaista. <https://paliskunnat.fi/py/ajankohtaista/> 24.2.2025.

- Paliskuntain yhdistys (2025b) Paliskuntain yhdistys - Reindeer Herders' Association. Facebook. https://www.facebook.com/Paliskuntainyhdistys/?locale=fi_FI 24.2.2025.
- Paliskuntain yhdistys (2025c) Käsivarsi. <https://paliskunnat.fi/py/paliskunnat/paliskuntientiedot/kasivarsi/> 24.2.2025.
- Paliskuntain yhdistys (2025d) Suomen paliskunnat. <https://paliskunnat.fi/map/py6map.html> 15.4.2025.
- Paltto, A-S. (2024) Tuulivoimalakiista ratkesi Norjassa – nyt saamelaisnuoret istuvat oikeudessa maksamattomista sakoista. Yle Uutiset 15.3.2024. <https://yle.fi/a/74-20079195> 17.2.2025.
- Peltonen L., Kangasoja J., Luoma E., Turunen J-P. & Lahdenperä S. (2020) Saamelaisten kotiseutualueen valtion metsien käytön ristiriidat ja ratkaisumahdollisuudet. Konfliktikartoitus. Metsähallitus. https://julkaisut.metsa.fi/wp-content/uploads/sites/2/2021/02/saamelaisten_kotiseutualueen_valtion_metsien.pdf
- Poronhoitoasetus 883/1990. Annettu Helsingissä 14.9.1990.
- Poronhoitolaki 848/1990. Annettu Helsingissä 1.10.1990.
- Ranta, K. (2023) Saamelaisten oikeudet on turvattava hallitusohjelmassa. Amnesty International Suomen osasto 17.5.2023. <https://www.amnesty.fi/saamelaisten-oikeudet-on-turvattava-hallitusohjelmassa/> 7.5.2025.
- Saamelaiskäräjät (2023a) Saamelaiskäräjien lausunto tuuligeneraattorin rakentamisesta Enontekiön Lavivaaralle sijoitetun matkaviestin tukiaseman yhteyteen. 9.11.2023. https://dokumentit.solinum.fi/samediggi/download/?d=dokumenttipankki/aloitteet_esitykset_lausunnot_ja_muut/lausunnot/toimikausi_2020-2023/elinkeino_oikeus_ja_ymp%C3%A4rist%C3%B6/saklau~1.pdf
- Saamelaiskäräjät (2023b) Puheenjohtaja Juuso ihmettelee menettelytapaa tuulivoimaloiden rakentamisessa mastojen yhteyteen. 30.10.2023. <https://samediggi.fi/ajankohtaista/puheenjohtaja-juuso-ihmettelee-menettelytapaa-tuulivoimaloiden-rakentamisessa-mastojen-yhteyteen/> 11.2.2025.
- Saamelaiskäräjät (2023c) Saamelaiskäräjät ei nimeä edustajaa Lapin tuulivoimaselvityksen 2023-2024 ohjausryhmään. 13.6.2023. <https://samediggi.fi/ajankohtaista/saamelaiskarajat-ei-nimea-edustajaa-lapin-tuulivoimaselvityksen-2023-2024-ohjausryhmaan/> 19.2.2025.
- Saamelaiskäräjät (2024a) Lausunto Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksestä 2023-2024. Saamelaiskäräjät 24.9.2024.

https://dokumentit.solinum.fi/samediggi/download/?d=dokumenttipankki/aloitteet_esitykset_lausunnot_ja_muut/lausunnot/toimikausi_2024-2027/elinkeino-_oikeus-_ja_ymp%C3%A4rist%C3%B6/lausunto_lapin_aurinko-_ja_tuulivoimaselvityksest%C3%A4_2023%E2%80%932024.pdf

Saamelaiskäräjät (2024b) Saamelaiskäräjien eriävä mielipide Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksestä. Saamelaiskäräjät 11.11.2024. <https://www.lapinliitto.fi/wp-content/uploads/2024/11/Saamelaiskarajien-eriava-mielipide-Lapin-aurinko-ja-tuulivoimaselvityksesta.pdf>

Saamelaiskäräjät (2025a) Etusivu. <https://samediggi.fi/> 9.2.2025.

Saamelaiskäräjät (2025b) Tietoa meistä. <https://samediggi.fi/tietoa-meista/> 9.2.2025.

Saamelaiskäräjät (2025c) Elinkeinot, oikeus ja ympäristö.

<https://samediggi.fi/vastuualueet/elinkeinot-oikeus-ja-ymparisto/> 9.2.2025.

Saamelaiskäräjät (2025d) Kansainväliset sopimukset.

<https://samediggi.fi/vastuualueet/kansainvalinen-tyo/kansainvaliset-sopimukset/> 8.5.2025.

Seipiharju (2023a) Puhelinoperaattori pystytti luvatta tuuliturbiinin Enontekiöllä – paliskunta ihmeissään. Yle Uutiset 30.10.2023. <https://yle.fi/a/74-20057150> 28.3.2025.

Seipiharju (2023b) Saako saamelaisalueelle pystyttää tuuliturbiinin? Saamelaiskäräjien mielestä ei, mutta Metsähallituksen mielestä kyse ei ole tuulivoimahankkeesta. Yle Uutiset 31.10.2023. <https://yle.fi/a/74-20057624> 28.3.2025.

Seipiharju (2024) Mielenosoitukseen osallistuneet saamelaisnuoret voittivat Norjan valtion käräjillä. Yle Uutiset 11.4.2024. <https://yle.fi/a/74-20083187> 17.2.2025.

Sikora, A. (2020) European Green Deal – legal and financial challenges of the climate change. *ERA Forum* 21 681–697. <https://doi.org/10.1007/s12027-020-00637-3>

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri (2024a) SLL Lapin piirin eriävä mielipide tuulivoimaselvityksen raporttiin. Suomen luonnonsuojeluliitto Lapin piiri 24.10.2024. <https://www.lapinliitto.fi/wp-content/uploads/2024/11/SLL-Lapin-piirin-eriava-mielipide-Lapin-aurinko-ja-tuulivoimaselvitykseen-2023-2024.pdf>

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri (2024b) SLL Lapin piirin lausunto koskien Lapin liiton Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys 2023–2024:ää. Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri 24.9.2024.

<https://lapitoy.sharepoint.com/sites/Lapinliittojulkiset/Tiedostot/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2FLapinliittojulkiset%2FTiedostot%2FLapin%20aurinko%2D%20ja%20tuulivoimaselvitys%202023%2D2024%20lausunnot%2FMuut%2FSuomen%20luonn>

onsuojeluliiton%20Lapin%20piiri%20ry%2Epdf&parent=%2Fsites%2FLapinliittojulkiset%2FTiedostot%2FLapin%20aurinko%2D%20ja%20tuulivoimaselvitys%202023%2D2024%20lausunnot%2FMuut

Suomen perustuslaki 731/1999. Annettu Helsingissä 11.6.1999.

Suomen ympäristökeskus (2023a). Annettu palaute – Davvi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki 20.10.2023.

https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Annettu%20palaute_2.pdf

Suomen ympäristökeskus (2023b) Finland's response to Norway in accordance with the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context (Espoo Convention) concerning the scoping document for the Davvi wind power zoning plan. Suomen ympäristökeskus, Helsinki 27.10.2023.

<https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Finland%27s%20response%20to%20Norway%20-%20the%20Espoo%20Convention%20-%20Davvi%20-%2027%20Oct%202023.pdf>

Suomen YK-liitto (2012) YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista ja ILO:n yleissopimus nro 169. Sälekarin kirjapaino Oy, Somero.

Supreme court of Norway (2021). Licences for wind power development on Fosen rüid invalid as the construction violate Sami reindeer herder's right to enjoy their own culture. <https://www.domstol.no/en/supremecourt/rulings/2021/supreme-court-civil-cases/hr-2021-1975-s/>

Tilastokeskus (2024) Kuntapohjaiset tilastointialueet 1:1000000 2025. Tilastokeskus, Helsinki. Ladattu 15.4.2025. <https://www.avoindata.fi/data/fi/dataset/kuntapohjaiset-tilastointialueet>

United Nations (2016) Free prior and informed consent: An indigenous peoples' right and a good practice for local communities.

<https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/8a4bc655-3cf6-44b5-b6bb-ad2aeede5863/content>

Ulkoministeriö (2016) *YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista ja alkuperäiskansojen maailmankonferenssina tunnetun YK:n yleiskokouksen korkean tason täysistunnon loppuasiakirja*. Ulkoasiainministeriön julkaisuja 2016:5. Ulkoministeriö, Helsinki.

Valtioneuvosto (2023) Valtioneuvosto asetti saamelaisen ilmastoneuvoston.

<https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/valtioneuvosto-asetti-saamelaisen-ilmastoneuvoston> 12.2.2025.

Valtiovarainministeriö (2025) Vihreä siirtymä – elpymis- ja palautumissuunnitelma.

<https://vm.fi/vihrea-siirtyma> 10.2.2025.

Vuori, J. (2025; toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, Tampere.

Ympäristöhallinto (2025). Davvi-tuulivoimapuisto, Lebesbyn kunta, Norja.

<https://www.ymparisto.fi/fi/osallistu-ja-vaikuta/ymparistovaikutusten-arviointi/davvi-tuulivoimapuisto-lebesbyn-kunta-norja> 1.4.2025.

Ympäristöministeriö (2016) *Tuulivoimarakentamisen ohjeita*. Ympäristöhallinnon ohjeita 5/2016.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79057/OH_5_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ympäristöministeriö (2025) Saamelainen ilmastoneuvosto.

<https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM026:00/2023> 12.2.2025.